

Water- en rioleringsprogramma 2025-2030

Het college heeft het Water- en rioleringsprogramma 2025-2030 vastgesteld, nadat de gemeenteraad heeft besloten hiervoor de benodigde financiële middelen ter beschikking te stellen. Hiermee kan het college invulling geven aan de gemeentelijke watertaken die op basis van de Omgevingswet aan het college zijn gegeven.

Artikel I

Het college heeft besloten om op grond van artikel 3.14 Omgevingswet het Water- en rioleringsprogramma 2025-2030 vast te stellen,

zoals is aangegeven in Bijlage A.

Artikel II

Het programma treedt in werking op 19 december 2024.

Aldus besloten door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Tubbergen, 19 november 2024

Bijlage A

Water- en rioleringsprogramma 2025-2030

WRP gemeente Tubbergen

Water en Riolerings Programma - WRP 2025-2030

Eén van de programma's in het kader van de Omgevingswet

Definitief 20 augustus 2024

Blauwe kaders bevatten informatie die niet in de hoofdttekst staat.

- In deze versie zonder opmaak staan de blauwe kaders tussen de hoofdttekst.
- In de opgemaakte versie is de bedoeling dat je deze kaders niet zomaar ziet. Je komt er via een doorklik. Je ziet dan een wetstekst of een uitwerking van het beleid of toelichting bij een tabel of achtergrondinformatie.
- Het is meer dan een bijlage, want het hoort wel degelijk bij de kern van het document.
- Deze keuze is bedoeld om de hoofdttekst compact te houden en de lezer de keuze te bieden om al of niet in detail te gaan.
- De hoofdttekst is gericht op lezers met enige afstand tot het vakgebied. In de blauwe kaders wordt meer gebruik gemaakt van vakjargon en afkortingen. Dat is wellicht moeilijk voor leken, maar zinvol voor goed ingevoerde deskundigen.

Voorwoord

De gemeente Tubbergen vindt het belangrijk om te werken aan een openbare ruimte die bijdraagt aan de leefbaarheid in de kernen. De openbare ruimte heeft veel verschillende functies zoals bereikbaarheid, toegankelijkheid, spelen, ontmoeting, openbaar groen, schaduw en wateropvang. Samen (gemeente en inwoners) hebben we een beeld bij wat we belangrijk vinden om een fijne woon- en leefomgeving te hebben. De inrichting, het beheer en onderhoud van de openbare ruimte speelt daarin een belangrijke rol. Een goed ingerichte openbare ruimte zorgt ervoor dat onze kernen in de toekomst aantrekkelijk blijven.

Ook het onderdeel water en riolering is een belangrijke parameter in dat geheel. Bij het beheer en onderhoud en de inrichting van de openbare ruimte houden we daar zoveel mogelijk rekening mee. We zorgen bijvoorbeeld dat ons areaal goed onderhouden wordt en functioneert. We verbeteren de mogelijkheden om water op te vangen en af te voeren. En we gaan onze inwoners actiever betrekken bij de opgaven.

Het plan dat er nu ligt is toekomstbestendig en financieel goed doordacht. Als we de riolering op peil willen houden en we willen inspelen op klimaatverandering, dan is een geleidelijke stijging van de rioolheffing helaas niet te voorkomen.

Ik heb er met dit programma alle vertrouwen in dat we de komende jaren verder kunnen bouwen aan een waterrobuuste, leefbare en veilige gemeente Tubbergen.

Frank Niens,

Wethouder gemeente Tubbergen

Samenvatting met leeswijzer

In dit WRP 2025-2030 (Water en Riolerings Programma) geeft gemeente Tubbergen aan hoe ze invulling geeft aan de wettelijke gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater. Kort samengevat:

- Afvalwater wordt met riolering ingezameld en getransporteerd naar de zuivering van het waterschap, behalve bij veraf gelegen percelen in het buitengebied. De afvoer van afvalwater uit de directe

leefomgeving dient voor de bescherming van de volksgezondheid en het milieu en is mede bedoeld om stankoverlast tegen te gaan.

- Hemelwater wordt steeds meer gescheiden gehouden van afvalwater, met de bedoeling het te infiltreren in de bodem of te lozen op oppervlaktewater. Door de klimaatverandering komen extreme buien vaker voor. Om de bewoonbaarheid van de leefomgeving te verzorgen zijn er nieuwe of grotere opgaven vanuit klimaatadaptatie.
- Voor grondwater heeft de gemeente een beperkte rol. Bij grondwateroverlast wordt door de gemeente een afweging gemaakt om in te grijpen in de grondwaterstand.
- Vanuit de zorgplicht voor hemelwater en grondwater heeft de gemeente ook watergangen in beheer die in verbinding staan met het regionale oppervlaktewatersysteem dat door het waterschap wordt beheerd.

De gemeente beschikt over een groot en fijnmazig systeem van riolering, rioolgemalen, kolken, wadi's, waterbergingen en dergelijke om de genoemde doelen te realiseren. In dit WRP wordt een beeld gegeven hoe het beheer van dit systeem wordt gedaan, wat er allemaal bij komt kijken, welke afstemming en samenwerking een rol speelt en welke formatie hiertoe benodigd is.

Het WRP geeft een programmering voor de activiteiten in de planperiode. Het gaat naast het dagelijkse beheer en onderhoud om onderzoeksactiviteiten en om vernieuwing van objecten die het einde van de levensduur hebben bereikt. Het afstemmen van de vernieuwingsopgaven voor de riolering op andere opgaven zoals ruimtelijke ontwikkelingen, klimaatadaptatie, energietransitie, wegbeheer en stads- en dorpsvernieuwing vraagt blijvende aandacht in de gemeentelijke organisatie.

Het beheren en in stand houden en verbeteren van de riolering en aanverwante objecten kost geld. Deze middelen worden in de vorm van de rioolheffing opgehaald bij burgers en bedrijven. In het laatste hoofdstuk wordt aangegeven op welke manier de lasten worden verdeeld over de generaties en op welke manier tariefschommelingen worden gedempt. Vervolgens wordt benoemd welk tariefsysteem wordt gehanteerd. De uitkomst van de berekeningen resulteert in de benodigde hoogte van de rioolheffing voor de planperiode. De vaststelling hiervan gebeurt jaarlijks door de gemeenteraad in de vorm van de verordening rioolheffing.

Belangrijke aandachtspunten voor de planperiode:

- Burgers en bedrijven betrekken bij klimaatadaptatie. Zij kunnen veelal maatregelen treffen die helpen om wateroverlast bij zware buien te verminderen. De opgave voor de gemeente is om te communiceren, om voorbeelden aan te dragen en wellicht om prikkels te geven.
- Op orde brengen van de personele formatie. Door krapte is achterstand opgetreden bij het voorbereiden van de projecten uit het vorige plan en bij het verwerken van wijzigingen in het gegevensbeheer. Er wordt extra formatie ingezet vanaf 2025.
- Tegelijk met het WRP wordt voorgesteld om een stimuleringsregeling vast te stellen voor het afkoppelen van regenwater en vergroenen van tuinen voor de duur van vier jaar.
- Afgelopen jaren hoefde de rioolheffing minder te stijgen omdat de rente daalde en omdat achterstand optrad bij de projecten. De achterstand moet worden ingelopen en daarnaast is er sinds 2022 sprake van forse inflatie die ook doorwerkt in de kosten van de rioleringszorg. Deze punten leiden ertoe dat de rioolheffing moet stijgen om kostendekkend te blijven.

De rioolheffing is voor de planperiode 2025-2030 berekend. De resultaten staan in onderstaande tabel. De rioolheffing dient jaarlijks met ruim €10 te stijgen voor de meest voorkomende tariefklasse. Hierbij is nog geen rekening gehouden met inflatie, dus de prijsindex komt er overheen. Bedragen zijn gebaseerd op prijspeil 2024.

Jaar	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Tarief rioolheffing	€ 293,80	€ 304,08	€ 314,73	€ 325,74	€ 337,14	€ 355,69	€ 377,03

* In de tabel staat de berekende rioolheffing voor de meest voorkomende tariefklasse in gemeente Tubbergen.

* Bij de berekende waarden is nog geen inflatie verrekend, dus de prijsindex komt er nog overheen.

* Aan de berekende waarden kunnen geen rechten worden ontleend. Jaarlijks wordt de hoogte van de rioolheffing vastgesteld door de gemeenteraad in de verordening riool- en waterzorgheffing. Hierbij wordt rekening gehouden met opgetreden mee- en tegenvallers, waaronder rente en inflatie.

Het WRP is opgesteld vanuit het gedachtengoed van de nieuwe Omgevingswet, maar past ook in de kaders van de oude Wet milieubeheer. Het haakt zoveel mogelijk aan bij de gemeentelijke Omgevingsvisie en is qua beleid gericht op doorvertaling in het Omgevingsplan.

De hoofdtekst van het WRP is gericht op lezers met enige afstand tot het vakgebied. Op diverse plekken kan de lezer doorklikken naar kaders met nadere uitwerking. Daar wordt meer gebruik gemaakt van vakjargon en afkortingen.

1 - Context.

Context.

In dit eerste hoofdstuk wordt het Water en Riolerings Programma (WRP) in zijn context geplaatst. Een hoofdstuk rondom de vraag: Wat is dit voor document? Het gaat in op de bedoeling van het WRP en de positie ten opzichte van andere beleidsdocumenten. Verder wordt teruggeblikt op de voorloper van dit nieuwe WRP, te weten het GRP 2019-2024. Tot slot volgt een overzicht van het besluitvormingstraject en het doorlopen proces.

1.1 - Bedoeling van het WRP

De riolering vormt een omvangrijk collectief systeem. Het hoofddoel is bescherming van de volksgezondheid door contact met stedelijk afvalwater te voorkomen. Het tweede doel is het bevorderen van de leefbaarheid van het stedelijk gebied, door wateroverlast en stank zo veel mogelijk te voorkomen. Tot slot is het milieu gediend doordat riolering verontreiniging van bodem en oppervlaktewater tegengaat. Het is een grote verantwoordelijkheid om dit kostbare en complexe systeem goed te beheren en door te ontwikkelen. Daarover gaat het in dit WRP.

Bij het woord riolering in dit WRP moet u niet alleen denken aan buizen. De rioolbuizen zijn weliswaar het bekendste onderdeel van de riolering, maar er is meer. Er zijn bijvoorbeeld rioolgemalen, kolken, goten, drainage, wadi's, sloten, bergingsvijvers, drukriool en IBA's. Dit vormt een samenhangend systeem voor de inzameling van afvalwater, het verwerken van hemelwater en het regelen van de grondwaterstand.

Gemeenten hebben wettelijke taken op het gebied van waterbeheer. Beleidskeuzes moeten passen binnen de wettelijke kaders. Het gaat om afvalwater, hemelwater en grondwater. Daarnaast heeft de gemeente taken inzake oppervlaktewater, in aanvulling op de taken van het waterschap. In het WRP wordt het beleid verwoord dat de gemeente voert om invulling te geven aan genoemde taken.

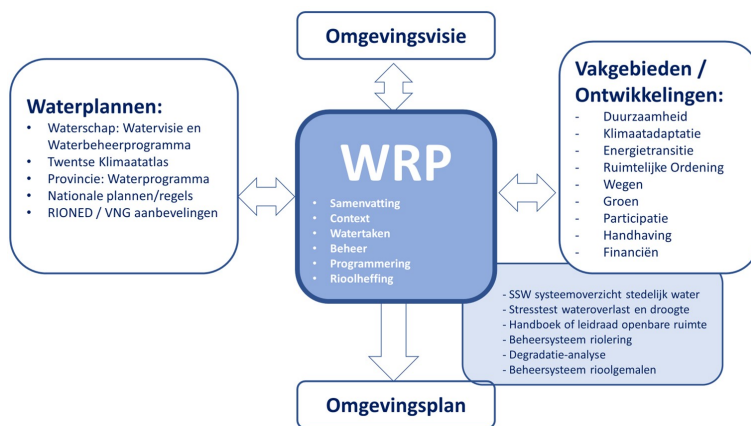
Het WRP is geschreven voor bestuurders, gemeenteraadsleden, vakmensen van de riolering, beleidsambtenaren van andere vakgebieden, bestuurders en medewerkers van waterschap en provincie en ook voor geïnteresseerde leken. Deze brede doelgroep heeft uiteenlopende voorkennis en interesses. Er is daarom gekozen voor een beknopte hoofdtekst waarin de essenties aan bod komen. Via doorklikken zijn diepere lagen van het document te bereiken die meer details geven en logischerwijs meer jargon bevatten.

Het WRP heeft de volgende doelstellingen:

- Het beleid formuleren voor de wettelijke gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater.
- De samenhang tonen met andere beleidsterreinen. Daarbij wordt ook ingegaan op de verhouding met de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan.
- De samenhang tonen met taken van het waterschap.
- Verantwoording afleggen over het gevoerde beheer van het systeem.
- Laten zien welke programmering wordt aangehouden in de planperiode.
- Inzichtelijk maken welke kosten worden toegerekend aan de rioolheffing.
- Aangeven hoe schommelingen in de rioolheffing worden geëgaliseerd.
- Berekenen welke hoogte van de rioolheffing nodig is in de planperiode, inclusief een doorkijk naar een periode van 20 jaar.

1.2 - Positie van het WRP

Bijgaande afbeelding toont de positie van het WRP te midden van andere documenten:

- Bovenaan staat de Gemeentelijke Omgevingsvisie. In het regime van de Omgevingswet is dit één van de belangrijkste documenten voor elke gemeente. We streven naar een leefbare openbare ruimte en een gezonde en veilig leefomgeving. Het laat zien wat voor gemeente je bent en welke kant de gemeente op wil in de toekomst.
- Aan de linkerkant staan diverse “waterplannen”. Zowel Rijk als provincie en waterschap maken beleidsplannen op het gebied van water. Van deze plannen zijn de Watervisie 2050 en het waterbeheerprogramma 2022-2027 van waterschap Vechtstromen het meest relevant voor het WRP.
- Aan de rechterkant staan de vele onderwerpen binnen de gemeentelijke organisatie die raken aan het vakgebied riolering en stedelijk waterbeheer. Van deze onderwerpen is klimaatadaptatie momenteel erg actueel en sterk van invloed op het hemelwaterbeleid.
- Aan de onderkant staat het gemeentelijke Omgevingsplan. In het omgevingsplan is te zien hoe het beleid voor riolering en water uit het WRP doorwerkt op perceelniveau. In het WRP wordt het beleid geformuleerd en onderbouwd. Op onderdelen is in de planperiode nog een gebiedsgerichte uitwerking nodig, terwijl te zijner tijd in het omgevingsplan per perceel de juridische doorwerking van dit beleid in bindende regels is te vinden.
- Het WRP is een document van beperkte omvang. In de afbeelding is te zien dat er diverse onderliggende documenten zijn. Het betreft tekeningen, databestanden, berekeningen, leidraden en geautomatiseerde beheer- en informatiesystemen voor de watergangen, vijvers, wadi's, drainage, infiltratie- en bergingsvoorzieningen, het grondwater, de riolering en voor de rioolgemaal. Deze zijn op de vak-afdeling beschikbaar.

Artikel 2.16 Omgevingswet:

1. Bij het gemeentebestuur berusten, naast de elders in deze wet en op grond van andere wetten aan dat bestuur toegedeelde taken voor de fysieke leefomgeving, de volgende taken: a. op het gebied van het beheer van watersystemen en waterketenbeheer:

Lid 1.a.3 - de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater,

2. Op grond van het eerste lid, onder a, onder 3°, wordt stedelijk afvalwater ingezameld en getransporteerd naar een zuiveringstechnisch werk als dat vrijkomt:

a. op de percelen, gelegen binnen een bebouwde kom van waaruit stedelijk afvalwater met een vervuilingsswaarde van ten minste tweeduizend inwonerequivalenten als bedoeld in de richtlijn stedelijk afvalwater wordt geloosd, door middel van een openbaar vuilwaterriool,

b. op andere percelen, voor zover dit doelmatig kan worden uitgevoerd door middel van een openbaar vuilwaterriool.

3. In plaats van een openbaar vuilwaterriool en een zuiveringstechnisch werk kunnen andere passende systemen in beheer bij een gemeente, een waterschap of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast, worden toegepast, als daarmee hetzelfde niveau van het beschermen van het milieu wordt bereikt.

1.3 - Evaluatie van het vorige plan.

Voorafgaand aan dit WRP was er het GRP 2019-2024. In deze paragraaf wordt teruggekeken op de planperiode van dit GRP.

In de planperiode is een aantal projecten gerealiseerd, zie [bijgaand kader](#). De conclusie is dat het GRP ambitieus was voor de in de organisatie aanwezige capaciteit. Voor het beheer was er gedurende de looptijd voldoende capaciteit aanwezig om dit op adequate wijze in te vullen.

Bijgaand kader toont de ontwikkeling van de rioolheffing tijdens planperiode GRP 2019-2024. Te zien is dat de rioolheffing eerst enkele jaren constant is gebleven en in 2024 is gestegen. In het kader wordt dit verder toegelicht.

In de aanloop naar het nieuwe WRP heeft een serie interviews plaatsgevonden. Deze zijn medio 2024 afgenomen bij collega's die direct of indirect betrokken zijn bij riolering en waterbeheer. Het ging van rioolbeheerder tot leidinggevende. In bijgaand kader een weergave van de uitkomsten van de interviews.

Samengevat leidt het tot de volgende conclusies en aandachtspunten:

- Het rioolstelsel in gemeente Tubbergen wordt goed beheerd en de inzameling van afvalwater verloopt overwegend goed, maar leidt op sommige onderdelen tot klachten. Dit komt later terug.
- De verwerking van hemelwater verdient aandacht omdat op sommige plekken wateroverlast optreedt bij zware buien en omdat het risico op overlast door extreme buien toeneemt door de verandering van het klimaat.
- Probeer, vanwege duurzaamheid, met goede communicatie en met gerichte prikkels de inwoners en bedrijven te bewegen om het hemelwater op eigen perceel te benutten en te infiltreren in de bodem.
- Streef naar een realistische optimale programmering van rioolrenovaties en rioolvervanging waarbij werk met werk wordt gemaakt in de openbare ruimte.

Overzicht uitgevoerde maatregelen tijdens planperiode GRP 2019-2024.

De planperiode van het vorige GRP betrof 2019 - 2024.

- **Beleid Klimaatverandering (Tubbergen en Dinkelland)**

In het GRP is met name aandacht voor het beleid voor afval- grond- en hemelwater. Het thema Klimaatverandering is meer aandacht aan besteed, met name ten aanzien van de wateroverlast. De thema's hitte en droogte is nog geen beleid voor ontwikkeld en moet de komende planperiode aandacht voor komen.

- **Klimaatatlas**

In de planperiode is in heel Twente veel aandacht geweest voor het thema Klimaatverandering. Met het Twents waternet is er een Klimaatatlas ontwikkeld, waarmee de stresstesten in het kader van klimaatverandering zijn uitgevoerd. De locaties met wateroverlast bij extreme buien zijn inzichtelijk gemaakt. Hiervoor is een uitvoeringsprogramma opgesteld. De thema's droogte en hitte moeten nog verder worden uitgewerkt qua beleid.

Tubbergen: uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie

Uitgevoerde projecten zijn:

- Wilhelminastraat Tubbergen

Projecten in voorbereiding:

- Kapittelhuisstraat Albergen
- Zenderseweg Albergen
- Grotestraat Tubbergen

De uitvoering van het uitvoeringsprogramma verloopt wat trager dan gepland vanwege de energietransitie, participatie en personeelstekort in de projectleiding.

- **Afkoppelen regenwater (Tubbergen en Dinkelland)**

In het GRP 2019 - 2024 werd als beleid ingezet om het regenwater zoveel mogelijk van de vrij verval riolering af te koppelen. In de praktijk is gebleken dat bewoners niet zelf aan de slag zijn gegaan met het afkoppelen van regenwater. De gemeente heeft inmiddels een wat actievere rol genomen en in projecten worden nu de regenpijpen van de voorzijde van woningen afgekoppeld van de riolering. Hiervoor worden bewoners nu actief benaderd om mee te doen met het afkoppelen van regenwater op eigen perceel.

- **Grondwater (Tubbergen en Dinkelland)**

De gemeente heeft een grondwatermeetnet waarmee de grondwaterstanden worden gemeten. De informatie uit het grondwatermeetnet wordt gebruikt voor nieuwbouwplannen en de afhandeling van klachten over het grondwater. In de planperiode zijn er tientallen meldingen geweest over de grondwaterstanden. In de winter 2023-2024 zijn het aantal meldingen over grondwater toegenomen vanwege de natte winter.

- **Werken aan de omgeving (Tubbergen en Dinkelland)**

Het waterbeheer, rioleringsbeheer, groenbeheer, wegbeheer en ruimtelijke ordening zijn op elkaar afgestemd waarbij de projecten klimaatbestendig zijn aangelegd en de (stedelijke) omgeving als geheel is verbeterd.

Binnen de gemeente zijn enkele projecten uitgevoerd met een integrale oplossing waar openbaar groen en water zijn gecombineerd.

(als voorbeeld: IJsbaanstraat- Denekamp, Wilhelminastraat- Tubbergen)

Bij de voorbereiding van projecten wordt contact en samenwerking met de samenleving gezocht vanuit de principes en de uitgangspunten van samenlevingsgericht werken.

Blauwe kaders bevatten informatie die niet in de hoofdtekst staat.

- In deze versie zonder opmaak staan de blauwe kaders tussen de hoofdtekst.
- In de opgemaakte versie is de bedoeling dat je deze kaders niet zomaar ziet. Je komt er via een doorklik. Je ziet dan een wetstekst of een uitwerking van het beleid of toelichting bij een tabel of achtergrondinformatie.
- Het is meer dan een bijlage, want het hoort wel degelijk bij de kern van het document.
- Deze keuze is bedoeld om de hoofdtekst compact te houden en de lezer de keuze te bieden om al of niet in detail te gaan.
- De hoofdtekst is gericht op lezers met enige afstand tot het vakgebied. In de blauwe kaders wordt meer gebruik gemaakt van vakjargon en afkortingen. Dat is wellicht moeilijk voor leken, maar zinvol voor goed ingevoerde deskundigen.

Ontwikkeling rioolheffing tijdens planperiode GRP 2019-2024.

Hieronder een overzicht van de hoogte van de rioolheffing in gemeente Tubbergen gedurende de planperiode van het vorige GRP. Hierbij wordt uitgegaan van het meest voorkomende tarief. De andere tarieven zijn hieraan gerelateerd en hebben dus een vergelijkbaar verloop in de tijd gehad.

gemeente Tubbergen
verloop rioolheffing GRP 2019 tm 2024

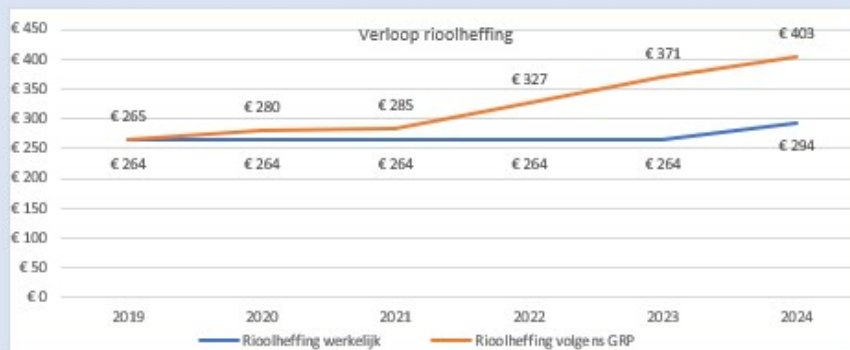
omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Rioolheffing eigenaar	189,30	189,30	189,30	189,30	189,30	219,30
Rioolheffing eigenaar (uitsluitend hemel-/grondwater)	61,80	61,80	61,80	61,80	61,80	61,80
Rioolheffing gebruiker (tot 300 m³)	74,50	74,50	74,50	74,50	74,50	74,50

In het GRP 2019- 2024 is de koers doorgezet om de woonlasten voor de inwoners niet teveel te laten stijgen.

Tubbergen:

De rioolheffing was in 2018 €. 255,- en in het GRP was geadviseerd om een jaarlijkse stijging van €, 5,- plus indexatie door te voeren. De rioolheffing in 2024 bedraagt € 294,-, jaarlijks is dit opnieuw berekend. Met name door achterblijvende investeringen en daardoor lagere lasten is het tarief lager gebleven dan is voorgesteld in het vigerende GRP.

In onderstaande grafiek is te zien wat de werkelijke rioolheffing is geweest en wat was voorgesteld in het GRP, gerekend met de CBS index uit de GWW-sector.

Speerpunten uit de interviews in de aanloop naar het WRP.

De belangrijkste punten uit de interviews zijn:

- Buitengebied: problemen met regenwater op drukrioolsystemen, daardoor veel storingen. Ook illegale lozingen (zoals mest). Plan voor maken.
- Lozingen op oppervlaktewater vanuit IBA's leidt soms tot problemen (vervuiling), veel vieze watergangen.
- Behoeftte aan beheerplannen, protocollen/handboek, duidelijke afspraken over wat te doen. Ook behoefte aan meerjarige beheerplannen.
- Meldingen en klachten analyseren, zodat hier preventief aan gewerkt kan worden (technisch of communicatief). Mensen worden mondiger/brutaler, meer reden om duidelijk te communiceren. Door social media wordt iets ook snel groot.
- Apart budget voor grondwater opnemen.
- Flyers in bus van monteurs met veel voorkomende problemen (zoals foutieve aansluitingen op het drukriool).
- Meer capaciteit voor gegevensbeheer.
- Inrichting terrein (vooraf) in overleg, wadi's zijn niet altijd mogelijk. Als wel wadi's gekozen worden dan moet wellicht het terrein ook anders ingericht worden (in overleg met beheerafdeling).
- Zorg over kennis in de hoofden van collega's die een keer met pensioen gaan. Plan voor maken.
- WRP moet basis zijn (ook juridisch) voor alle werkzaamheden. Hoe we dingen doen als gemeente. Duidelijkheid is gewenst. 'Wie doet wat goed' benoemen.
- Haalbaar programma maken, ambities wel benoemen, maar praktisch uitvoerbaar en haalbaar programma opnemen, zodat er niet heel veel budgetten (kredieten) open blijven staan.
- Goede afspraken over kostenverdeling maken (met de andere afdelingen).
- Buitengebied belangrijk ook in kader van KRW en Natura 2000 en in relatie tot PPLG en NPLG. Raakvlakken benoemen en beschrijven wie waarover gaat (gemeente, waterschap of provincie).
- Behoud van groen bij projecten meer prioriteit (ook gevraagd door gemeenteraad). Inrichting van openbare ruimte/groen in overleg, kansen benutten. Locaties van gemalen ed in overleg.
- Biodiversiteit steeds belangrijker thema, ook daarom behoud van groen.
- Vakgebied wordt steeds complexer. Integraal werken met andere disciplines, maar ook met duurzaamheid, energie, burgerparticipatie.
- Er is een visie voor landelijk gebied in oprichting, afstemming hierover en raakvlakken benoemen.
- De drie RWZI's in de gemeenten hebben een KRW- opgave. Kijken hoe we dat kunnen optimaliseren (door bv af te koppelen). Voor RWZI Tubbergen komt voor de zomer een afvalwaterakkoord. Consequenties meenemen in WRP. RWZI Ootmarsum is vernieuwd en RWZI Denekamp wordt vernieuwd voor 2028.
- Sanitatie buitengebied in toekomst (bv bij ontwikkelingen), opnemen hoe we daarmee omgaan. Ook afstanden ed benoemen. Ook eisen van huidige systemen opnemen.
- Klimaatmaatregelen uitwerken en opnemen.
- Behoeftte aan een meetplan/programma. Komt hoogstwaarschijnlijk weer een meetverplichting (vanuit EU-norm), alvast op voorsorteren. Maar ook voor eigen inzicht wenselijk te meten.
- Communicatie komt structureel terug. Intern en extern.
- Om bewoners te informeren (preventief en bij problemen), maar ook collega's: wie doet wat, integrale aanpak begint bij weten wat we doen van elkaar. Vaker afstemmen.

1.4 - Besluitvormingstraject van het WRP

Onder de Omgevingswet is het opstellen van een programma een autonome gemeentelijke bevoegdheid. Het nieuwe WRP past in de geest van de Omgevingswet.

Het waterschap Vechtstromen is betrokken geweest bij het opstellen van het WRP, in zijn rol als beheerder van een zuivering-technisch werk en in zijn rol als beheerder van een deel van het oppervlaktewater.

Data voor vaststelling:

- 16/17 juli laatste B&W, dan ter inzage leggen.
- 1 okt in procedure.
- Vaststelling op 22 oktober 2024 door gemeenteraad.

Na vaststelling van het WRP wordt een exemplaar toegezonden aan de provincie Overijssel en aan het waterschap Vechtstromen.

2 - Beleid gemeentelijke watertaken.

Beleid gemeentelijke watertaken.

Dit hoofdstuk behandelt het beleid voor de gemeentelijke watertaken, voorheen aangeduid als de zorgplichten riolering. Het gaat om afvalwater, hemelwater en grondwater. Deze watertaken hebben een wettelijke basis. Uitgaande van deze wetsteksten worden de drie gemeentelijke watertaken uitgewerkt tot concreet beleid. Centraal staat de bedoeling om het systeem integraal te benaderen, om samen met het waterschap de laagst maatschappelijke kosten te zoeken, om burgers en bedrijven zo goed mogelijk te bedienen en om te handelen met oog voor klimaat, energie en biodiversiteit.

2.1 - Beleid afvalwater.

In deze paragraaf staat het gemeentelijke beleid voor afvalwater.

De basis voor dit beleid staat in de Omgevingswet artikel 2.16. De wet gaat uit van inzameling van het afvalwater door de gemeente met een openbaar vuilwaterriool, behoudens enkele uitzonderingen.

Artikel 2.16 Omgevingswet:

1. Bij het gemeentebestuur berusten, naast de elders in deze wet en op grond van andere wetten aan dat bestuur toegedeelde taken voor de fysieke leefomgeving, de volgende taken: a. op het gebied van het beheer van watersystemen en waterketenbeheer:

Lid 1.a.3 - de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater,
2. Op grond van het eerste lid, onder a, onder 3°, wordt stedelijk afvalwater ingezameld en getransporteerd naar een zuiveringstechnisch werk als dat vrijkomt:
 - a. op de percelen, gelegen binnen een bebouwde kom van waaruit stedelijk afvalwater met een vervuilingswaarde van ten minste tweeduizend inwonerequivalenten als bedoeld in de richtlijn stedelijk afvalwater wordt geloosd, door middel van een openbaar vuilwaterriool,
 - b. op andere percelen, voor zover dit doelmatig kan worden uitgevoerd door middel van een openbaar vuilwaterriool.
3. In plaats van een openbaar vuilwaterriool en een zuiveringstechnisch werk kunnen andere passende systemen in beheer bij een gemeente, een waterschap of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast, worden toegepast, als daarmee hetzelfde niveau van het beschermen van het milieu wordt bereikt.

Kernformulering van het afvalwaterbeleid.

Gemeente Tubbergen voert als beleid om het huishoudelijk afvalwater en het bedrijfsafvalwater grotendeels in te zamelen met riolering. Het belangrijkste motief hiervoor is het beschermen van de volksgezondheid, door afvalwater te verwijderen uit de directe leefomgeving. Daarnaast gaat het om leefbaarheid (voorkomen stankoverlast), bescherming van de waterkwaliteit en milieubescherming. Het stedelijk afvalwater (dat is de mix van afvalwater met hemel- en grondwater) wordt getransporteerd naar een overnamepunt en daar overgedragen aan het waterschap, die zorg draagt voor het verdere transport naar en de zuivering op de RWZI. Het is voor eigenaren van gebouwen waar afvalwater vrijkomt vrijwel altijd verplicht om een aansluiting te hebben op de riolering of het afvalwater te zuiveren op eigen terrein.

Uitwerking van het afvalwaterbeleid.

Hierna volgen enkele gebiedsgerichte en thematische uitwerkingen van het afvalwaterbeleid. Per onderwerp wordt de essentie kort vermeld. Gedetailleerde informatie is verkrijgbaar door te klikken op de link.

- **Afvalwaterbeleid voor woningen binnen de bebouwde kom.**
 - Gemeenten hebben de plicht om afvalwater in te zamelen in de bebouwde kom. Voor lozers geldt een vrijwel volledig lozingsverbod richting bodem en oppervlaktewater. Het is daarmee vrijwel 100% verplicht om woningen binnen de bebouwde kom aan te sluiten op de riolering. Dit beleid geldt vanwege de volksgezondheid en vanwege de leefbaarheid in de zin van het voorkomen van stankoverlast. Zie [bijgaand kader](#) voor meer informatie.
- **Afvalwaterbeleid voor niet-woningen binnen de bebouwde kom.**
 - Voor niet-woningen geldt in principe hetzelfde beleid als voor woningen, namelijk aansluiten op de riolering vanwege de volksgezondheid. Het ligt alleen anders bij gebouwen waar geen afvalwater vrijkomt en bij bedrijven met bijzonder afvalwater of grote hoeveelheden afvalwater. Zie [bijgaand kader](#) voor meer informatie.
- **Afvalwaterbeleid in het buitengebied.**

-
- In het buitengebied wordt in enkele deelgebieden (druk)riolering aangeboden. In die gebieden geldt door de aanwezigheid van riolering een lozingsverbod richting bodem en oppervlaktewater. In de gebieden zonder (druk)riolering is een individuele zuiveringsvoorziening (IBA) verplicht, die gezuiverd water loost in de bodem of op het oppervlaktewater. Zie [bijgaand kader](#) voor meer informatie. Het is de vraag welke veranderingen komende jaren optreden in het buitengebied en hoe de voorzieningen voor afvalwater eventueel worden aangepast. Denk aan ontwikkelingen op en rond het boeren erf zoals nieuwe verdienmodellen, zoals overstappen naar andere gewassen of andere bestemmingen. Denk ook aan de veroudering van bestaande systemen met de vraag of bij vernieuwing wordt gekozen voor bestaande of nieuwe oplossingen. Dit vergt gebiedsgerichte uitwerking in de planperiode in samenwerking tussen gemeente en waterschap.
 - **Beleid voor nieuwe aansluitingen of grotere lozingen op bestaande riolering.**
 - De riolering heeft een bepaalde capaciteit. Dat geldt voor het inzamelstelsel, voor het transportsysteem van gemalen en persleidingen en voor de RWZI. Nieuwe aansluitingen zijn niet zomaar mogelijk en bestaande lozingen mogen niet zomaar worden vergroot. Eerst moet de gemeente checken wat de mogelijkheden zijn. Bij grote lozingen moet ook het waterschap worden betrokken. Het gaat naast technisch inhoudelijke zaken ook over de kosten. Als een bestaande lozing aanmerkelijk wordt verzwaaard, dan geldt dit als een nieuwe aansluiting. Zie [bijgaand kader](#) voor meer informatie.
 - **Afvalwaterbeleid voor nieuw aanleg in uitbreidingswijken.**
 - In nieuwe gebieden is aanleg van nieuwe riolering vereist. Dit gaat in nauw overleg tussen gemeente en waterschap. Zie [bijgaand kader](#) voor meer informatie. Het gaat in dit kader alleen om riolering voor de inzameling van afvalwater. Voor hemelwater, grondwater en oppervlaktewater bestaat apart beleid.
 - **Beleid voor lozingen op de riolering.**
 - Riolering is bedoeld voor huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater dat daarop lijkt. Andere lozingen zijn niet zomaar toegestaan omdat het schade kan berokkenen aan de riolering en/of aan de zuivering en/of aan het milieu. Het gaat om de algemene zorgplicht om de goede werking van riolering en zuivering niet te verstoren. Specifiek gelden eisen voor olie- en vet-afscheiders. Zie [bijgaand kader](#) voor meer informatie.
 - **Beleid om foutaansluitingen tegen te gaan.**
 - Foutieve aansluitingen kunnen problemen veroorzaken. Ze zijn verboden (of op zijn minst ongewenst) en dienen te worden verholpen. In de praktijk wordt gekeken naar de omvang van de problemen. Bij grote problemen wordt ingegrepen. Het loopt vanaf het constateren van een knelpunt, via onderzoek en communicatie tot aan een eventuele juridische aanpak. Zie [bijgaand kader](#) voor meer informatie.

Afvalwaterbeleid voor woningen binnen de bebouwde kom.

- Gemeenten hebben de plicht om afvalwater in te zamelen binnen de bebouwde kom. Zie artikel 2.16 van de Omgevingswet.
- Voor lozers geldt binnen de bebouwde kom een vrijwel volledig lozingsverbod richting bodem en oppervlaktewater. Dit was geregeld in Artikel 7 en Artikel 10 Blah, het Besluit lozing afvalwater huishoudens. Onder de nieuwe wetgeving van de Omgevingswet is dit geregeld in de Bruidsschat voor het omgevingsplan. Dit beleid geldt vanwege de volksgezondheid en bewoonbaarheid. Afvalwater in de leefomgeving kan aanleiding geven tot ziekten. Gemeenten hebben beleidsvrijheid om de Bruidsschat aan te passen.
 - Het lozingsverbod geldt niet als de riolering op meer dan 40 meter afstand ligt vanaf de kavelgrens (zie Blah).
 - Het lozingsverbod kan tijdelijk worden opgeheven met een maatwerkvoorschrift als er sprake is van een aanwezige zuiveringsvoorziening die nog niet is afgeschreven (zie Blah).
- Beide bovengenoemde punten leiden samen tot de conclusie dat in de bebouwde kom aansluiting op de riolering vrijwel altijd verplicht is.
- Voor woningen met focus op duurzaamheid, circulariteit en/of het zogenaamde "off-grid" streven, gelden dezelfde regels. Er geldt binnen de bebouwde kom een lozingsverbod voor afvalwater naar de bodem en/of het oppervlaktewater.
- Het afzien van een aansluiting op de riolering kan als er geen afvalwater vrijkomt uit de woning. Dit is in de huidige manier van wonen vrijwel ondenkbaar. Experimenteel kun je denken aan het volgende:
 - De woning is niet aangesloten op het drinkwaternet. Aansluiting op het drinkwaternet leidt hoogstwaarschijnlijk tot grote hoeveelheden afvalwater en dat wil je juist niet.
 - De woning heeft een droog toilet met separate opvang en verwerking van de droge en de natte fractie. Fecaliën zijn nuttig in te zetten in de tuin. Urine heeft potentie voor verwerking.
 - De woning heeft geen bad of douchevoorziening. Bad en douche gaan gepaard met grote hoeveelheden afvalwater. Wil je zonder riolering, dan kun je beter denken aan een centrale badplaats in de buurt en niet per woning.
 - De woning heeft geen wasmachine. Een wasmachine leidt tot een grote hoeveelheid afvalwater met zeepresten. Wil je zonder riolering, dan kun je beter kiezen voor een centrale wasserette.
 - De keuken heeft water uit een kleine voorziening zoals jerrycan. Een klein beetje afvalwater uit de keuken kan worden benut voor plantenbakken in huis of in de tuin.
- Lid 3 van artikel 2.16 van de Omgevingswet geeft een opening voor alternatieve systemen: In plaats van een openbaar vuilwaterriool en een zuiveringstechnisch werk kunnen andere passende systemen in beheer bij een gemeente, een waterschap of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast, worden toegepast, als daarmee hetzelfde niveau van het beschermen van het milieu wordt bereikt.
 - Opgemerkt moet worden dat recent in Almere Oosterwold slechte ervaringen zijn opgedaan met individuele systemen voor afvalwater in een woongebied. Gemeente en waterschap zijn teruggekomen op hun toestemming en eisen alsnog aansluiting op de riolering.

Afvalwaterbeleid voor niet-woningen binnen de bebouwde kom.

- Bedrijven.
Voor bedrijfsafvalwater geldt dat de gemeente afvalwater inzamelt dat qua biologische afbreekbaarheid vergelijkbaar is met huishoudelijk afvalwater. Ook ander bedrijfsafvalwater dat niet lokaal kan worden teruggebracht in het milieu wordt ingezameld, tenzij dit ten koste gaat van het doelmatig functioneren van de vuilwaterriolering of de rioolwaterzuivering. De gemeente en het waterschap treden hierin gezamenlijk op en kunnen nadere voorwaarden verbinden aan nieuwe of bestaande aansluitingen van bedrijven of deze weigeren of beëindigen.
- Evenementen.
Voor evenementen geldt de plicht om afvalwater op verantwoorde wijze in te zamelen. De verantwoordelijkheid ligt bij de organisator, die een oplossing zoekt in overleg met gemeente en waterschap. In sommige gevallen kan er direct worden geloosd op putten, maar het kan ook zijn dat het afvalwater per as wordt afgevoerd naar de zuivering. Soms zie je innovaties zoals gescheiden inzameling van urine.
- Boten.
Een varende boot wordt niet gezien als woning en kan niet worden aangesloten op de riolering. Lozing van afvalwater op oppervlaktewater is echter wel verboden. De bestuurder van de boot dient er op toe te zien dat afvalwater wordt geloosd op een geschikte locatie. De gemeente ontvangt het afvalwater vanuit een haven net zoals een bedrijfsmatige lozing. De eigenaar/beheerder van een haven is verantwoordelijk voor een inzamelsysteem in de haven.
- Gebouwen zonder afvalwater.
Diverse gebouwen hebben in principe geen afvalwater, zoals trafohuisjes zonder drinkwater en garageboxen zonder drinkwater. Deze behoeven geen verplichte aansluiting op de riolering.

Afvalwaterbeleid in het buitengebied.

Onderstaand het beleid voor afvalwater voor woningen en niet-woningen buiten de bebouwde kom.

Buiten de bebouwde kom is niet vanzelfsprekend riolering aanwezig. De gemeente bepaalt, veelal in overleg met waterschap en provincie of in een gebied riolering wordt aangelegd of niet. Deze keuze is doorslaggevend voor de situatie van de lozer:

- Als er riolering in de buurt is, dan valt de lozer onder een lozingsverbod. Zie de afstandscriteria hieronder. De lozer zal dan veelal kiezen voor aansluiting op de riolering onder voorwaarden die de gemeente daaraan stelt. Soms is afvoer per as of lozing in de mestkelder een alternatief.
- Is er geen riolering in de buurt, dan is een IBA (individuele zuivering) toegestaan, van waaruit het gezuiverde water wordt geloosd in de bodem of op het oppervlaktewater. Ook hier kan afvoer per as of de mestkelder een alternatief zijn.

Het beleid wordt als volgt uitgewerkt:

- De gemeente hanteert in het buitengebied een gebiedsgerichte benadering. Dit komt erop neer dat per gebied wordt bekeken of riolering zinvol is of niet. Dit hangt af van de aantallen lozers, de lozingshoeveelheden en de kwetsbaarheid van het gebied voor de toepassing van individuele zuiveringen. De begrenzing van de gebieden en de keuze om al of niet riolering aan te bieden wordt in de planperiode gemaakt door de gemeente in overleg met het waterschap. Provincie verleent geen ontheffing meer van de zorgplicht (met invoering van de Omgevingswet).
 - In gebieden met riolering geldt voor afvalwater een lozingsverbod in de bodem. In overleg met het waterschap geldt tevens een lozingsverbod voor afvalwater op oppervlaktewater. Lozen van huishoudelijk afvalwater of daarop gelijkend bedrijfsafvalwater in de bodem of op oppervlaktewater is alleen toegestaan als de riolering verder weg ligt dan:
 - 40 m bij lozingen tot en met 10 i.e.
 - 100 m bij lozingen van 11 tot 25 i.e.
 - 600 m bij lozingen van 25 tot 50 i.e.
 - 1500 m bij lozingen van 50 tot 100 i.e.
 - 3000 m bij lozingen van 100 tot 2000 i.e.
 - Deze afstandscriteria zijn afkomstig uit artikel 3.4 van het Activiteitenbesluit en krijgen opvolging in de Bruidsschat voor het omgevingsplan.
 - In gebieden zonder riolering is een individuele voorziening voor de zuivering van afvalwater (IBA) vereist. Afhankelijk van de soort en hoeveelheid afvalwater worden hieraan eisen gesteld.
 - Veranderende omstandigheden kunnen voor de gemeente aanleiding geven om extra riolering aan te leggen. Een gebied verandert dan van de status "zonder riolering" naar "met riolering". Aansluiten op de riolering wordt daarmee verplicht. Eventueel wordt een overgangstermijn in acht genomen om bestaande goed functionerende IBA's eerst af te schrijven.
 - De uitwerking per gebied en perceel wordt opgenomen in het Omgevingsplan.
- Riolering in het buitengebied betreft meestal drukriolering, een stelseltype waarmee grote afstanden kunnen worden overbrugd. Daarnaast zijn andere systemen mogelijk zoals vacuüm of lucht-persriool.
- Het lozen van hemelwater of grondwater of oppervlaktewater op de (druk)riolering is verboden omdat het systeem dan overbelast raakt. Dergelijke overbelasting treedt soms op bij de pompunit op de betreffende locatie maar soms ook op andere plekken dan de lozingslocatie doordat pompen elkaar wegdukken.

Beleid voor nieuwe aansluitingen of grotere lozingen op bestaande riolering:

- Hoofregel is dat een bouwwerk zodanige voorzieningen voor de afvoer van huishoudelijk afvalwater moet hebben dat het water zonder nadelige gevolgen voor de volksgezondheid is af te voeren. Deze bepaling uit het Bouwbesluit 2012 is overgenomen in het Besluit bouwwerken leefomgeving. Regels voor de terreinriolering komen terug via artikel 22.12 van de Bruidsschat voor het omgevingsplan. Met een algemene regel of met een maatwerkvoorschrift wordt bepaald op welke plaats, op welke hoogte en met welke afmeting moet worden aangesloten met de voorzieningen voor afvalwater en hemelwater.
- Afvalwater moet op de perceelsgrens met een huisaansluiting op 70 cm beneden maaiveld aan de gemeente aangeboden worden.
- De gemeente brengt kosten in rekening voor een nieuwe aansluiting op de riolering. Dit kan via de grondexploitatie of via een individuele overeenkomst of via een verordening eenmalig aansluitrecht. Gemeente Tubbergen werkt met een individuele overeenkomst. Er wordt een forfaitair bedrag gehanteerd. In 2024 bedraagt het tarief €9.000 voor een woning en werkelijke kosten voor een bedrijf voor aansluiting op drukriool. In onderstaande tabel staan alle tarieven voor nieuwe aansluitingen. Voor de aanvrager zijn er daarnaast de kosten voor de aansluitleiding op het eigen terrein. Voorgesteld wordt om deze bedragen te indexeren vanaf prijspeil 2020 naar huidig prijspeil (CBS GWW-sector) en vervolgens jaarlijks te indexeren.

Aansluiting op vrijverval riolering

Een enkele aansluiting op het riool (standaard) 10m:	€950,-
Een dubbele aansluiting op het riool (gescheiden stelsel) 10m:	€1.600,-
Meerprijs voor extra meters:	€60,-
Meerprijs voor zagen door asfalt	€850,-
Meerprijs voor eventuele bronnering:	€500,-

Aansluiting op drukriolering

Een aansluiting op het drukriool:	€9.000,-
-----------------------------------	----------

Aanpassen bestaande aansluiting

Vergroting of vernieuwing van bestaande aansluiting wordt gerealiseerd op basis van werkelijk gemaakte kosten.

Grote lozingen

Voor lozingen groter dan 1m³ per dag (± 8 personen) zowel binnen als buiten stedelijke gebieden is maatwerk vereist.

Kosten, inclusief aansluiting en rioleringsaanpassingen, worden in rekening gebracht, gebaseerd op geselecteerde aannemers en gemeentelijke eisen voor duurzame werking op lange termijn.

- Voor lozingen groter dan 1 m³/dag, dus meer dan een normale huishoudelijke lozing, geldt dat de eventuele kosten die gemaakt worden om het stelsel geschikt te maken voor deze grotere lozing, in rekening worden gebracht bij de initiatiefnemer. Denk hierbij aan een grotere leiding, rioolgemaal met dubbele pompen en extra elektronica. Dit geldt zowel voor nieuwe lozingen als voor bestaande lozingen die worden uitgebreid.

Afvalwaterbeleid bij nieuwe aanleg in uitbreidingswijken:

In uitbreidingswijken wordt nieuwe riolering aangelegd. Dit gebeurt in opdracht van de gemeente, in overleg met het waterschap, in zijn rol als waterbeheerder en in zijn rol als zuiveringsbeheerder. De hoofregel is dat de gemeente gaat over de stelselkeuze en zorgt voor de bekostiging van de riolering. Het afvalwater wordt door de gemeente getransporteerd naar een bestaand overnamepunt. Het waterschap is verantwoordelijk voor eventuele aanpassingen vanaf het overnamepunt. Bij grote uitbreidingsplannen kan een nieuw overnamepunt aan de orde zijn. Ook dan is het overnamepunt de grens tussen de verantwoordelijkheid van de gemeente en die van het waterschap.

Let op: dit tekstkader gaat over het beleid voor afvalwater bij nieuwbouw. Daarnaast moet bij uitbreidingsplannen worden stilgestaan bij keuzes voor klimaatadaptatie, hemelwater, grondwater en oppervlaktewater.

Voor lozingen op de riolering geldt het volgende beleid:

- ❖ Er geldt een zorgplichtbeginsel voor afvalwaterlozingen, zie artikel 2.1 Activiteitenbesluit:
 - Het voorkomen van het ontstaan van afvalwater;
 - Het gescheiden houden van verschillende soorten water.
 - Het voorkomen of beperken van bodemverontreiniging op het perceel;
 - Het voorkomen of beperken van oppervlaktewaterverontreiniging en grondwater vanaf het perceel;
 - Het beschermen van de doelmatige werking van de voorzieningen voor afvalwaterbeheer, zoals de riolering en de zuivering;
 - Geen lozingen zoals olie en vet in het riool. Bij horeca, garages en andere lozers van olie- en vethoudend afvalwater is een olie- en vetafscheider verplicht.
 - Geen afvalwater lozen in het hemelwaterriool.
 - Geen hemelwater lozen in het afvalwaterriool.
 - Hemelwater mag bij een gemengd rioolstelsel worden afgevoerd via hetzelfde riool als het afvalwater. Het heet dan geen afvalwaterriool, maar riool voor stedelijk afvalwater.
 - Soms wordt hemelwater vanaf een risicovol oppervlak (bv speelplaats) bewust afgevoerd via hetzelfde riool als het afvalwater ook al is er geen gemengd stelsel maar een gescheiden stelsel. Hiermee moet terughoudend worden omgegaan omdat anders het afvalwaterstelsel overbelast raakt en gaat functioneren als gemengd stelsel. Beter is om zo'n oppervlak hydrologisch te isoleren met een dak.
- ❖ Het beleid is uitgewerkt in specifieke eisen aan lozingen op de riolering. Deze worden via de zogenaamde Bruidsschat opgenomen in het gemeentelijk omgevingsplan.
- ❖ Voor de meeste lozingen op de riolering is de gemeente bevoegd gezag. De Omgevingsdienst voert taken uit in opdracht van de gemeente. Het waterschap heeft een adviserende rol. Voor lozingen op oppervlaktewater is het waterschap bevoegd gezag.

Beleid tegen foutaansluitingen:

Er zijn 3 soorten foutaansluitingen die verschillende problemen veroorzaken:

- Er is in de bebouwde kom afvalwater aangesloten op het hemelwaterstelsel.
Er vindt er een ongezuiverde lozing plaats, herkenbaar aan stank en grijs water bij het lozingspunt.
- Er is in de bebouwde kom hemelwater aangesloten op het afvalwaterstelsel.
De riolering kan dan overbelast raken bij neerslag. Het afvalwater treedt uit bij een gebouw of bij een nood-overstort. Ook kunnen volgende stelsels en de RWZI overbelast raken.
- Er is in het buitengebied hemelwater aangesloten op de drukriolering.
Het systeem raakt hiervan overbelast en er treden storingen op, soms op de locatie met de foutaansluiting, maar soms ook pas verderop.

Bij het vermoeden van foutaansluitingen wordt de volgende werkwijze gehanteerd:

- Eerst inschatten hoe groot de problematiek is, al of niet in overleg met de waterbeheerder en met de zuiveringsbeheerder
 - bijvoorbeeld grijs water bij de lozingspunten van het hemelwaterstelsel.
 - Bijvoorbeeld een drukrioolunit of een gemaal voor afvalwater dat duidelijk meer draait als er neerslag valt.
- Onderzoeken welke opsporingstechniek in de gegeven omstandigheden het beste past. De afgelopen jaren zijn meerdere technieken op de markt gekomen om foutieve aansluitingen op te sporen.
- Communicatietraject ingaan waarbij je de eigenaren of bewoners eerst aanspreekt op de ongewenstheid van foutieve aansluitingen en daarbij laat merken dat de gemeente desnoods met juridische middelen kan ingrijpen. Veelal blijkt dat de mensen onbewust foutief lozen en meewerken aan opsporing en herstel.
- Het feitelijke opsporingsonderzoek. Dit is vaak arbeidsintensief spoorwerk.
- Herstel van foutieve aansluitingen. Dit hoort in principe op kosten van de eigenaar. Soms voelt de gemeente zich betrokken bij het ontstaan van de foutieve aansluitingen. Zij kan er voor kiezen om het te bekostigen vanuit de rioolgelden en het te zien als verbeteringsmaatregel voor de bestaande riolering.
- Medewerking van de eigenaar en eventuele gebruiker van een pand is veelal vereist. Als een eigenaar of gebruiker niet wil meewerken, dan kan het juridische traject worden bewandeld. Juridische aanpak kan:
 - via het bouwspoor vanwege een foutieve aansluiting, uitgaande van NEN3215 die is opgenomen in het Bouwbesluit 2012, afdeling 6.4.
 - via het milieuspoor vanwege een ontoelaatbare lozing, uitgaande van het Besluit lozing afvalwater huishoudens die lozing of infiltratie van afvalwater verbiedt als een vuilwaterriool in de buurt is.

2.2 - Beleid hemelwater.

In deze paragraaf staat het gemeentelijke beleid voor hemelwater.

De basis voor dit beleid staat in de Omgevingswet artikel 2.16. De wetgever heeft gezocht naar balans tussen de eigen verantwoordelijkheid van de particulier en de collectieve verantwoordelijkheid van de gemeente. Het is aan de gemeente om hierin lokale afwegingen te maken.

Artikel 2.16 Omgevingswet:

1. Bij het gemeentebestuur berusten, naast de elders in deze wet en op grond van andere wetten aan dat bestuur toegedeelde taken voor de fysieke leefomgeving, de volgende taken: a. op het gebied van het beheer van watersystemen en waterketenbeheer:

Lid 1.a.3 - de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater,

2. Op grond van het eerste lid, onder a, onder 3°, wordt stedelijk afvalwater ingezameld en getransporteerd naar een zuiveringstechnisch werk als dat vrijkomt:

- a. op de percelen, gelegen binnen een bebouwde kom van waaruit stedelijk afvalwater met een vervuilingsswaarde van ten minste tweeduizend inwonerequivalenten als bedoeld in de richtlijn stedelijk afvalwater wordt geloosd, door middel van een openbaar vuilwaterriool,
 - b. op andere percelen, voor zover dit doelmatig kan worden uitgevoerd door middel van een openbaar vuilwaterriool.
3. In plaats van een openbaar vuilwaterriool en een zuiveringstechnisch werk kunnen andere passende systemen in beheer bij een gemeente, een waterschap of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast, worden toegepast, als daarmee hetzelfde niveau van het beschermen van het milieu wordt bereikt.

Kernformulering van het hemelwaterbeleid.

Gemeente Tubbergen voert als beleid om het hemelwater zoveel mogelijk lokaal te benutten, te infiltreren in de bodem of te lozen op oppervlaktewater. Als lokale oplossingen ontoereikend zijn, zamelt de gemeente het overtollige hemelwater in, liefst gescheiden van het afvalwater, om het op een geschikte plek te lozen op oppervlaktewater. Hemelwater wordt in veel oudere gebieden gemengd met afvalwater afgevoerd naar de RWZI, met overstorten naar het oppervlaktewater.

De klimaatverandering noopt ons tot klimaatadaptatie, zoals infiltratie en buffering van hemelwater. De al ingeslagen weg wordt voortgezet om bij alle werkzaamheden in de openbare ruimte deze zodanig in te richten door overlast bij extreme buien te beperken. Hiervoor is het van belang dat groene gebieden in bestaande woonwijken beschikbaar komen voor hemelwateropvang. Bewoners en bedrijven worden gevraagd om maatregelen te treffen op eigen terrein.

Bij nieuwe ontwikkelingen wordt het principe van water en bodem sturend zo veel mogelijk toegepast. Op locaties met risico op wateroverlast wordt in afstemming met het waterschap gekeken of- en zo ja welke- aanvullende eisen volgen uit de hemel- en grondwaterzorgplicht. Het waterschap hanteert hierbij het principe dat de toename van de afvoer door verharding niet afgewenteld mag worden op het watersysteem en daarmee op benedenstroomse gebieden.

Uitwerking van het hemelwaterbeleid.

Hierna volgen enkele specifieke uitwerkingen van het hemelwaterbeleid. Per onderwerp wordt de essentie kort vermeld. Gedetailleerde informatie is verkrijgbaar door te klikken op de link.

- Principes voor het hemelwaterbeleid.
 - Bij de opvang en verwerking van hemelwater zijn diverse keuzes te maken en er zijn uiteenlopende combinaties van keuzen mogelijk. Het hangt af van de lokale omstandigheden welke combinatie van keuzen de voorkeur verdient. Daarbij is het volgen van enkele principes behulpzaam. Het gaat om de principes schoonhouden, benutten, bergen, vertragen, infiltreren, direct lozen en inzamelen. [Zie bijgaand kader voor meer informatie over de thematische uitwerking met principes voor het hemelwaterbeleid.](#)
- Concrete uitwerking hemelwaterbeleid.
 - [Zie bijgaand kader met hemelwaterbeleid voor nieuwbouw en renovatie concreet uitgewerkt.](#) Dit beleid geldt voor elke nieuwbouw en renovatie in de gehele gemeente Tubbergen. In een later stadium wordt het gebiedsgericht uitgewerkt.
- Gebiedsgerichte nadere uitwerking van het hemelwaterbeleid.
 - Per buurt of wijk zijn er uiteenlopende omstandigheden die maken dat je tot andere keuzes komt voor de omgang met hemelwater. Op een hoge zandgrond wil je het hemelwater bijvoorbeeld infiltreren op de plek waar het valt. Maar op een lage plek met kwel en/of kleigrond is een traditioneel gescheiden rioolstelsel soms de beste keuze. Een volgend punt is dat je in een nieuwe wijk meer mogelijkheden hebt om duurzaam hemelwaterbeleid te voeren dan in bestaande situaties. [Bijgaand kader benoemt de omstandigheden die bepalend zijn voor de uitwerking van het hemelwaterbeleid op buurniveau.](#)
 - Tijdens de planperiode van dit WRP kan deze gebiedsgerichte nadere uitwerking plaatsvinden. Tot die tijd geldt bovengenoemde concrete uitwerking.
 - Het beleid per buurt laat zich naderhand uitwerken tot perceelniveau in het Omgevingsplan. Bij een perceel staat dan aangegeven welk beleid er geldt en welke voorzieningen worden aangeboden. Op dat moment wordt het beleid voor afvalwater, hemelwater en grondwater concreet toegespitst op de betreffende omstandigheden. [Bijgaand kader toont een voorbeeld van uitgewerkt beleid voor een perceel in het Omgevingsplan.](#)
- In gemeente Tubbergen is een aantal rioolstelsels van het gemengde type. Hierin wordt hemelwater in dezelfde buis afgevoerd als afvalwater. Gemengde stelsels hebben overstorten. In enkele kaders wordt nader ingegaan op deze overstorten:
 - Kader met uitleg over de [functie en problematiek van overstorten.](#)
 - Kader over de [basisinspanning](#) bij overstorten.
 - Kader met het [overzicht van de overstorten](#) in gemeente Tubbergen.
- Hemelwaterbeleid kan worden ondersteund door particulier initiatief, vooral bij de gemengde rioolstelsels. Dit geeft kleine voordeeltjes per keer, maar vormt op termijn een krachtig middel om het bestaande gemengde rioolstelsel te ontlasten. Klik hier voor de [voor- en nadelen van afkoppelen.](#)
- Extreme buien geven steeds vaker problemen met wateroverlast. Het geeft een nieuwe opgave en is onderdeel van de klimaatadaptatie. Zie bijgaand kader met het [beleid voor wateroverlast bij extreme buien.](#) Hierin staat wateroverlast gedefinieerd.
- De gemeente heeft een wettelijke taak voor hemelwater, het waterschap voor beheer van het watersysteem, zowel kwantitatief als kwalitatief. Tussen deze taken bestaat een overgangsgebied, waarin lokale keuzes moeten worden gemaakt. Tussen gemeente en waterschap zijn afspraken gemaakt over wie waar het beheer voert van het stedelijk watersysteem. Zie bijgaand kader met de [taken in het oppervlaktewater vanuit de hemelwatertaak.](#)

- Op het gebied van Water en Klimaat is er een link met het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). In het landelijk gebied komen diverse opgaven samen en dat is beschreven bijgaand kader.

Thematische uitwerking met principes voor het hemelwaterbeleid.

- **Schoonhouden.**

Hemelwater is vrijwel schoon als het valt. De opgave is om dit zo te houden. Onderstaande keuzes dragen bij aan het schoonhouden van hemelwater.

- o Vermijd het gebruik van uitlogende materialen, zoals on-gecoate metalen.
- o Houdt hemelwater zoveel mogelijk bovengronds. Zichtbaarheid bevordert een zorgvuldige omgang met het water zonder ongewenste lozingen.
- o Vermijd activiteiten die afstromend hemelwater verontreinigen. Dergelijke activiteiten dienen plaats te vinden in afgesloten inrichtingen.
- o Zorg dat er geen afvalwater wordt geloosd op voorzieningen voor hemelwater.

- **Benutten.**

Hemelwater is te benutten voor bijvoorbeeld tuinsproeien of toiletspoeling.

- o Vanwege de lage prijs voor drinkwater in Nederland is het economisch nauwelijks interessant om hemelwater te benutten.
- o Mensen met oog voor duurzaamheid kunnen zelf kiezen om hemelwater te benutten en zodoende minder drinkwater te verbruiken.
- o In gebieden met een duurzaamheidsdoelstelling en/of in gebieden met beperkingen op het gebied van de drinkwatervoorziening kan de gemeente het benutten van hemelwater inzetten als instrument.

- **Vertragen.**

Zware buien leiden tot piekbelasting. Soms geeft dit problemen in de vorm van overbelasting van riolen of infiltratievoorzieningen waardoor water op straat ontstaat. Of er ontstaat inundatie vanuit oppervlaktewater. Deze problemen treden minder op als de afstroming van hemelwater wordt vertraagd. Liefst zo lokaal mogelijk.

- o Groene of blauwe daken of berging op eigen perceel geven lokaal vertraging.
- o Op buurniveau is vertraging te realiseren door bergingsgebieden, zoals wadi's.
- o In het watersysteem is vertraging te realiseren door ruimte voor water.

- **Infiltreren.**

Infiltratie van hemelwater leidt tot aanvulling van het grondwater. Het is nuttig in gebieden met droogte en draagt lokaal bij aan de watervoorziening van struiken en bomen. Bovendien kan het bijdrage leveren aan het lokaal remmen van bodemdaling. In gebieden met een kleine onverzadigde zone (o.a. als gevolg van kwel of leem) is infiltreren lastiger. De geohydrologische omstandigheden zijn hierin bepalend.

- o Infiltratie kan op particuliere schaal met een laagte in de tuin of een ondiep kratje. Bij nieuwbouw kan het direct worden gerealiseerd. Bij bestaande bebouwing kan het worden toegevoegd om het afvoersysteem te ontlasten.
- o Infiltratie kan in de openbare ruimte door infiltrerende verharding of door afstroming naar lage groenstroken of door wadi's of andere voorzieningen.

- **Direct lozen.**

Directe lozing van hemelwater op oppervlaktewater klinkt vanzelfsprekend, voor zover het watersysteem de piekafvoer kan verwerken en de lozing niet verontreinigd is.

- o Directe lozing is mogelijk vanaf daken en/of verharding, mits vlakbij het water en in overleg met de beheerder van het betreffende water. Bij de term water moet in dit verband ook gedacht worden aan droogstaande slotenstructuren.

- **Inzamelen.**

De gemeente kan hemelwater verzamelen via een systeem in de openbare ruimte om het verderop te lozen. Diverse stelseltypen kennen specifieke voor- en nadelen.

- o Gotensysteem waarbij het hemelwater bovengronds blijft en verderop wordt geloosd.
- o HWA-stelsel (incl. IT/DT-leidingen) met bovengrondse inloop via goten en roosters. Optioneel mag de leiding op eigen terrein ondergronds en dan bij de erfgrans bovengronds aanleveren.
- o HWA-stelsel (incl. IT/DT-leidingen) met ondergrondse aansluitleidingen. Ook geschikt voor drainage. Achilleshiel zijn de foutieve aansluitingen.

Hemelwaterbeleid voor nieuwbouw en renovatie concreet uitgewerkt.

Het beleid is erop gericht om de trits "Vasthouden – Bergen – Afvoeren" en de trits "Schoonhouden – Scheiden – Zuiveren" concreet vorm te geven in elke nieuwbouw of renovatie.

- 1) Hemelwater is in principe schoon en wordt zo min mogelijk verontreinigd.
Ongecoate uitlopende materialen bij voorkeur niet toepassen.
- 2) Infiltratie van hemelwater op de plek waar het valt is de meest logische keuze. Infiltratie kan het beste plaatsvinden via een graspassage. De doorworteling en het bodemleven houden de infiltratiecapaciteit op peil en zorgen voor afbraak en binding van diverse verontreinigingen.
- 3) Transport van hemelwater moet worden geminimaliseerd.
Benodigde voorzieningen blijven dan klein en het risico op verontreiniging beperkt.
- 4) Bovengrondse afvoer van hemelwater heeft, voor zover nodig, de voorkeur boven riolering.
Zichtbaarheid van het hemelwatersysteem biedt de beste garantie tegen foutieve aansluiting van afvalwater hierop. Daarnaast draagt zichtbaarheid bij aan bewustwording inzake waterbeheer.
- 5) Rechtstreekse lozing van niet vervuilde oppervlakken op oppervlaktewater is vaak een goede oplossing voor straten en percelen die grenzen aan het water.
- 6) Samenspel van dakvlakken, dakgoten, regenpijpen en perceelsgoten zodanig ontwerpen dat het hemelwater zoveel mogelijk bovengronds naar de gewenste plek wordt afgevoerd. De keuze voor bovengrondse hemelwaterafvoer richting een wadi of andere centrale voorziening impliceert dat hiermee rekening moet worden gehouden in het stedenbouwkundige plan en de civiele planuitwerking. Het gaat met name om de detaillering vanaf regenpijp via perceelsgoot en straatgoot richting infiltratievoorziening, met de notie dat water van hoog naar laag stroomt. Bijvoorbeeld dat het regenwater van een dakvlak van de achterzijde woning kan ook via de garage naar voren kan worden geleid.
- 7) Wadi's moeten worden toegepast bij in- en uitbreidingen als een centrale infiltratievoorziening nodig is. Een wadi is een doordachte groene voorziening en geeft retentie, zuivering, infiltratie en gedoseerde afvoer. Een goed ontworpen wadi biedt bovendien ruimtelijke kwaliteit, natuurontwikkeling en recreatief medegebruik.
- 8) Dimensionering van infiltratievoorzieningen op basis van onderstaande richtlijnen voor de berging en de overloop, waarbij de berging wordt betrokken op daken plus alle verharding:
 - a) Berging 40 mm bestaande uit infiltratie en/of wadi en/of retentievijver met noodoverloop naar oppervlaktewater. Bij extreme situaties mag geen waterschade ontstaan. Daarvoor moet de inundatienorm $T = 100 + 10\%$ worden aangehouden. Hierbij is overleg met het waterschap vereist.
 - b) Bodemverbetering en drainage toepassen voor zover nodig, zodanig dat de voorziening na één tot enkele etmalen weer geheel beschikbaar is. Gedetailleerde eisen voor dit aspect is maatwerk omdat de bodem sterk gevarieerd is van opbouw en slechts ruw kenbaar middels metingen.
 - c) In overeenstemming met de gemeente kan de vereiste voorziening à € 2.500,- per m^3 (exclusief btw) berging worden afgekocht, waarbij de gemeente het t.z.t. inpast in een grotere voorziening.
- 9) Dimensionering van retentievoorzieningen en overig oppervlaktewater in overleg met het waterschap.
 - a) Ambitie van gemeente en waterschap is voor elke kern een totale berging van de voorzieningen tezamen van bijvoorbeeld 60 mm en een gedoseerde afvoer volgens de normen van het waterschap.
 - b) De retentie kan worden aangelegd als separate vijver, maar kan ook worden geïntegreerd in het watersysteem in en rond het stedelijk gebied. Hier treedt een raakvlak op met het beleid van het waterschap. Daarbij kan in overleg worden gezocht naar maatwerk, gericht op doelmatige oplossingen met zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.
- 10) Infiltratie kan in sommige omstandigheden leiden tot grondwateroverlast. Op dit punt raakt het beleid voor hemelwater aan het beleid voor grondwater.
 - a) In Oost Nederland wordt grondwateroverlast vooral veroorzaakt door ligging in een lokale laagte met toestroom van grondwater vanuit hoger gelegen regio's. Grondwateroverlast wordt in dergelijke gebieden nauwelijks beïnvloed door infiltratie van hemelwater in stedelijk gebied.
 - b) In geval de bodem ondiepe storende lagen kent, ligt de zaak complexer door schijngrondwaterspiegels die overlast kunnen geven bij toepassing van infiltratie.

Omstandigheden per buurt zijn bepalend voor de uitwerking van het hemelwaterbeleid.

- **Grondwaterstanden.**
Kijk naar de grondwaterstanden inclusief het verloop over een jaar. Bekijk vanuit de regionale context of infiltratie wenselijk is of niet.
- **Bodemgesteldheid.**
Bekijk de opbouw van de bodem, inclusief diepere lagen. Kijk of infiltratie mogelijk is. Kijk naar de chemische samenstelling van de bodem, inclusief verontreinigingen en de verspreiding daarvan.
- **Watersysteem.**
Bekijk de mogelijkheden voor directe lozing van hemelwater. Is er sprake van een robuust watersysteem met ruimte voor extreme buien? Of is piekafvlakking nodig? Past het af te koppelen hemelwater op het ontvangende water (vroegtijdig overleg met waterschap noodzakelijk)?
- **Maaiveldhoogten.**
Kijk waar tijdelijke berging mogelijk is en waar bijvoorbeeld wadi's kunnen komen.
Kijk ook naar de gradiënten zodat je weet of oppervlakkige afstroming realiseerbaar is.
- **Rioolstelsel.**
Kijk of er knelpunten zijn in het bestaande rioolstelsel. Denk aan wateroverlast en vuiluitworp.
Beoordeel de kwaliteit van het stelsel en bekijk of grootschalige renovatie aan de orde is.
- **Funderingstechnieken.**
Kijk naar de toegepaste funderingstechnieken.
Fundering op staal is gevoelig voor dalende grondwaterstanden, vooral bij slappe bodem.
Fundering op houten palen is kwetsbaar voor dalende grondwaterstanden vanwege paalrot.
Muren zonder vocht-barrière zijn gevoelig voor hogere grondwaterstanden.
- **Grondgebruik.**
Check het gebruik van de bovengrond.
Kijk of er plekken zijn die kansen bieden voor een betere omgang met hemelwater.

Voorbeeld uitgewerkt beleid voor een perceel in het Omgevingsplan:

- ❖ Rozenstraat 15 in de Bloemenbuurt.
- ❖ Aangeboden voorzieningen en het daarbij geldende beleid:
 - Ondergrondse DWA aansluitleiding.
 - Het huishoudelijke afvalwater dient te worden geloosd via deze aansluitleiding.
 - Lozing van hemelwater en/of grondwater via deze aansluitleiding is verboden.
 - Bovengrondse HWA afvoergoot.
 - Op deze goot mag hemelwater en grondwater bovengronds worden geloosd.
 - Lozing van afvalwater via deze voorziening is verboden.

Functie en problematiek van riooloverstorten.

Riolering is tegenwoordig in de eerste plaats bedoeld voor inzameling en transport van afvalwater. In de vorige eeuw was het gebruikelijk om hemelwater met dezelfde riolering in te zamelen als het afvalwater. Dit betreft het zogenoemde gemengde rioolstelsel. Het brengt in feite al het water waar je vanaf wilt naar de randen van stad of dorp. In de loop van de 20ste eeuw werden aan de stadsranden zuiveringen gebouwd omdat ongezuiverde lozing van afvalwater ontoelaatbaar werd voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. De waterkwaliteit is als gevolg daarvan sterk verbeterd. Daarnaast is de sanering van bedrijfslozingen ook van grote invloed geweest op de verbetering van de waterkwaliteit. In de loop van de jaren werden alle steden en dorpen en ook veel buitengebied via riolering aangesloten op de zuiveringen.

Het zuiveringsproces is gebaat bij een constante aanvoer van afvalwater en niet gebaat bij piekafvoeren van hemelwater. Om die reden wordt er naast het echte afvalwater een beperkte hoeveelheid extra water vanuit de riolering naar de zuivering geleid. Dit wordt de pompovercapaciteit genoemd. De rest wordt tijdelijk geborgen in de riolering. Dit wordt de berging genoemd. Maar bij zware buien of langdurige neerslag schiet deze pompovercapaciteit en bergingscapaciteit tekort en raakt het stelsel geheel gevuld. Om wateroverlast te voorkomen zijn overstorten in het rioolstelsel aangebracht. Deze lozen dan verdund doch ongezuiverd afvalwater op het oppervlaktewater. Bovendien komt dikwijls rioolslib mee door de hoge stroomsnelheden bij zware buien. Het resulteert tijdens en na de overstorting in stank en visuele overlast. Bij grote overstorten kan sprake zijn van een verminderde waterkwaliteit. Overstorten kunnen leiden tot vissterfte, verarming van ecosystemen en verontreinigde baggerspecie. De riooloverstorten leiden in sommige gevallen dus tot problemen.

De riooloverstorten kunnen echter niet worden gemist omdat het gemengde stelsel dan meerdere keren per jaar leidt tot water op straat, inclusief afvalwater op straat. Riooloverstorten zijn dus noodzakelijk vanuit een historisch gegroeide situatie, maar vormen soms een probleem vanuit huidig perspectief.

Basisinspanning

Vanaf de jaren '90 is door waterschappen aangedrongen op de basisinspanning bij gemengde rioolstelsels. Dit betreft het zogenoemde saneren van riooloverstorten, soms door volledige sluiting, soms door afkoppelen van verhard oppervlak van de riolering, soms door grote bergbezinkbassins.

In 1995 is landelijk besloten dat de vuilemissie vanuit gemengde rioolstelsels naar oppervlaktewater 50% gereduceerd moet worden. Deze wens werd bekend als de "basisinspanning". Als na het behalen van de basisinspanning nog steeds knelpunten ten aanzien van oppervlaktewaterkwaliteit worden ervaren, kunnen gemeente en waterbeheerder gezamenlijk besluiten om aanvullende maatregelen te nemen.

In de gemeente Tubbergen is de basisinspanning voltooid.

Naast de basisinspanning is er het waterkwaliteitsspoor. Er kunnen ondanks het voldoen aan de basisinspanning problemen zijn met riooloverstorten. Het water uit de overstorten is namelijk in zekere mate verontreinigd. Het oppervlaktewater waarop wordt overgestort is bijvoorbeeld daardoor niet altijd geschikt voor recreatief gebruik. Gemeente en waterschap kunnen in overleg besluiten dat extra maatregelen gewenst zijn.

Overzicht van de overstorten vanuit gemengde stelsels

Het overzicht van de overstorten is van belang vanwege het Besluit Lozen Buiten Inrichtingen, het BLBI. Zie in het BLBI artikel 3.15, de algemene toelichting in §5.6.3 en §7.1.2 en de artikelsgewijze toelichting bij artikel 3.14 en 3.15. Het doel was om de administratieve last van overstortvergunningen terug te dringen.

Hieronder het overzicht van de overstorten vanuit de gemengde rioolstelsels (groen voldoet aan de norm, oranje bevindt zich in een grensgebied en rood voldoet nog niet aan de norm):

Tubbergen	verhard oppervlak (ha) (aangesloten+afgekoppeld)	Referentie (kg/jaar)	Vuilitworp (kg/jaar)
Langeveen	6,1	306	531
Manderveen	2,5	123	307
Vasse	8,0	401	22
Tubbergen	61,4	3069	6368
Geesteren	15,9	797	417
Albergen	23,4	1171	2957
Fleringen	5,6	280	471
Reutum	7,2	360	39
Harbrinkhoek	5,5	273	106
Mariaparochie	3,7	187	73
totaal	139	6965	11090

Een overzicht van alle gemengde riooloverstorten (inclusief de randvoorzieningen) in onze gemeente staat in onderstaande lijst:

Gemeente Tubbergen

Kern	Straat	Putcode
Manderveen	Veendijk	MV010
Langeveen	Hardenbergerweg	LA103
Geesteren	Haarbrinksweg	GE371
	Oude Vermolenweg	GE757
	Poolsweg	GEE1612
Vasse	Denekamperweg	VAS1663
Tubbergen	Nobelstraat	TU1127
	Hardenbergerweg	TU033
	Kapsweg	TU1099
	L. von Bönninghausenstraat	TU545
	Reutummerweg	TU935
	Bosweg	TUB2019
Reutum	De Gruttenmaat	RE2213
Fleringen	Scholte Nyssinkhoff	FL094
Harbrinkhoek	Almloseweg	HH003
	Walboersweg	HH152
Mariaparochie	Almloseweg	MP064
Albergen	Zandhuisweg	ALB1707
	De Veenpluis	ALB2269
	De Veenpluis	ALB2274

Voor- en nadelen van afkoppelen hemelwater bij gemengde rioolstelsels.

Het afkoppelen van hemelwater bij bestaande gemengde rioolstelsels biedt de volgende voordelen:

- Minder afvoer van hemelwater naar de zuivering die daardoor beter of goedkoper werkt.
- Minder vaak en minder heftig werken van de riooloverstorten.
- Verminderde kans op wateroverlast bij extreme buien.
- Kans tot gebruik van het hemelwater in tuin en/of woning.
- Kans op aanvulling van het grondwater.
- Kans tot integrale keuzes gericht op klimaatadaptatie, duurzaamheid en biodiversiteit.

De keerzijde van de medaille is dat er nadelen zijn:

- Aanleg van een eventueel extra stelsel voor hemelwater is kostbaar, met name in bestaande gebieden.
- Uitbreiding van het te beheren areaal als wordt gekozen voor gemeentelijke voorzieningen.
- Er ontstaat kans op foutieve aansluitingen.
- Er bestaat risico op ontluuchtingsproblemen.
- In sommige situaties risico op grondwateroverlast of schijnspiegels.

De weging van de voor- en nadelen kan per situatie verschillend uitpakken. Het is aan de gemeente om hierin gebiedsgericht keuzes te maken.

De nadelen spelen minder een rol als wordt gekozen voor afkoppelen van hemelwater op particuliere schaal, dus per kavel. Ook hier geldt dat de gemeente vaak het beste overzicht heeft over de voor- en nadelen.

Zowel gemeente als waterschap hebben baat bij afkoppelen en kunnen daarom het beste in samenwerking tot keuzes komen. Keuzes in specifieke projecten en keuzes om bijvoorbeeld particulieren te verleiden tot afkoppelen.

Kijk voor een uitgebreide beschouwing over de voor- en nadelen van afkoppelen in het rapport 2019-22 van STOWA met de titel "Afkoppelen – kansen en risico's van anders omgaan met hemelwater in de stad".

Beleid voor wateroverlast bij extreme buien.

Rioolstelsels zijn veelal ontworpen voor probleemloze afvoer van hemelwater tot een neerslagintensiteit van ongeveer 20 mm/uur. Dit is voldoende voor alle normale dagen en ook voor de meeste zware en/of langdurige neerslag.

Af en toe, vooral bij zomerse stortbuien, komen hogere neerslagintensiteiten voor, tot wel 100 mm/uur. Het is erg kostbaar om rioolstelsels daarop te dimensioneren. Als zo'n bui (of hevige cel in een bui) slechts enkele minuten duurt is er weinig aan de hand. Het wordt een probleem als het langer aanhoudt. De verwachting is dat door de klimaatverandering extreme buien vaker voorkomen. Het is geen wettelijke eis dat de gemeente het systeem zodanig ontwerpt dat zo'n bui probleemloos verwerkt kan worden. Het is wel een opgave voor de inrichting van de openbare ruimte om overlast en schade te beperken. Deze ambitie is uitgewerkt in de RAS (Regionale Adaptatie Strategie). In de daarbij behorende klimaatstresstest is uitgegaan van een bui van 70 mm in 1 uur tijd. Deze heeft rond het jaar 2050 naar verwachting een kans op voorkomen van eens per 100 jaar.

Het belangrijkste kenmerk van dergelijke extreme buien is dat het water niet in de riolering past en dus op straat blijft staan en daar gaat stromen richting lage plekken. Op de lokaal laagste plekken komt alles bijeen en ontstaat overlast en soms ook schade. De nieuwe opgave wordt:

- het water overal vasthouden, liefst op elke kavel, zodat het nergens te veel wordt, en/of:
- het water her en der te geleiden naar geschikte laag gelegen plekken.
- Bij het ontwikkelen van ruimtelijke plannen dient deze nieuwe opgave mee te spelen.
- Hemelwaterafvoer wordt steeds meer een bovengrondse aangelegenheid met invloed op de inrichting van de particuliere kavel en de openbare ruimte.

Uitwerking van het beleid voor wateroverlast bij extreme buien:

De gemeente spreekt van ernstige regenwateroverlast indien één van onderstaande situaties optreedt:

- Het water maakt het functioneren van vitale netwerken en objecten onmogelijk.
- Het water stroomt via de straat gebouwen binnen.
- Water blokkeert de doorgang in verkeersaders, doorgaande wegen en (fiets)tunnels.
- Water levert langer dan 4 uur hinder op voor het verkeer, inclusief fietsers of voetgangers.
- Hemelwater (anders dan gewone plassen) blijft langer dan 4 uur op straat staan.
- Water afkomstig uit het rioleringsstelsel blijft langer dan 4 uur in een tuin staan.
- Het water op straat stinkt en/of bevat toiletpapier en andere visuele verontreinigingen.
- Putdeksels komen omhoog en leveren gevaarlijke situaties.

Naast ernstige overlast kan er sprake zijn van hinderlijke wateroverlast. Voorbeelden hiervan zijn water tussen de trottoirbanden en ondergelopen plantsoenen, achterpaden of tuinen gedurende beperkte tijd. Ernstige hemelwateroverlast vraagt om actie van de gemeente, maar bij hinderlijke wateroverlast is geen actie vereist.

De gemeente neemt de volgende uitgangspunten tot beleid, met de aantekening dat het meerdere jaren kan duren voordat bestaande knelpunten worden opgelost vanwege de vaak hoge kosten die ermee gepaard gaan:

- Bij riolering in bestaand en nieuw bebouwd gebied is de bedoeling dat bui 8 (20mm in 1 uur) via de riolering of andere voorzieningen kan worden afgevoerd zonder water op straat. Bij bui 10 (35,7 mm in 45 minuten) mogen er grote plassen ontstaan, mag er (minder dan 10 cm) water op straat staan voor de duur van maximaal 90 minuten, maar mag er geen water in gebouwen stromen.
- In bebouwde gebieden is de bedoeling dat de stresstest met een bui van T=100 met 70 mm in 1 uur tijd, mag het water tot aan de entree en/of in voortuinen staan, is de waterhoogte van doorgaande wegen/calamiteitenroute is minder dan 20 cm, waterdiepte in een groot deel van een gebied is minder dan 20 cm en de maximale duur van water op straat is 120 minuten, water in gebouwen is niet toegestaan.
- Als er maatregelen nodig zijn, dan maakt de gemeente een doelmatigheidsafweging. Situaties met mogelijke schade aan of in gebouwen hebben hoge prioriteit.

Taken in het oppervlaktewater vanuit de hemelwatertaak

De gemeente heeft een wettelijke taak voor hemelwater, het waterschap voor beheer van het watersysteem, zowel kwantitatief als kwalitatief. Tussen deze taken bestaat een overgangsgebied, waarin lokale keuzes moeten worden gemaakt. Hieronder een overzicht van randgebieden van de hemelwatertaak. De toerekeningen aan de rioolheffing staan vermeld in de financiële paragraaf.

Baggeren.

Waterpartijen moeten geregeld worden gebaggerd omdat ze anders dichtslibben in ons vlakke land. De aanwas met slib kent meerdere bronnen waaronder de riolering. Het open houden van het systeem dient meerdere doelen, waaronder de afvoer van hemelwater. In de praktijk wordt het baggeren afgestemd met het waterschap.

Waterlopen en sloten in de bebouwde kom.

Waterlopen, grachten, beken en sloten vervullen in de bebouwde kom een rol bij het bergen en afvoeren van hemelwater en voor het reguleren van de grondwaterstand. Ze horen daarmee bij de gemeentelijke watertaken, voor zover ze niet in beheer zijn bij het waterschap. Gemeenten en waterschappen stemmen dit per geval af.

Waterlopen en sloten buiten de bebouwde kom.

Waterlopen in het buitengebied zijn in het algemeen in eigendom en beheer bij het waterschap. Voor de kleinere sloten en greppels liggen de zaken anders. Die zijn vaak in eigendom en beheer bij de gemeente, al dan niet gedeeld met een aanliggende particuliere grondbezitter. De functie is het drooghouden van het weglichaam en ontwatering van het aanliggende perceel. Voor optimalisatie van de afvoer is het waterschap op diverse locaties bezig met het ondieper maken van wateren.

Duikers.

Duikers zijn essentieel voor de waterafvoer op plekken waar waterlopen en wegen kruisen. Ze hebben beheer en onderhoud nodig. Doorgaans is de eigenaar verantwoordelijk voor het onderhoud van de constructie van de duiker en het waterschap voor het doorstroombprofiel.

Beschoeiing

Beschoeiingen vormen een harde overgang tussen het watersysteem en de straat. Efficiënte omgang met schaarse ruimte is vaak een motief voor kademuren, naast toegankelijkheid voor schepen en esthetiek. Ze hebben beheer en onderhoud nodig. Deze taak wordt meestal niet bij het hemelwaterbeleid ondergebracht, maar bij de algemene dienst. In enkele gevallen liggen eigendom en onderhoud bij de eigenaren van aanliggende percelen.

Bruggen.

Bruggen maken een kruising mogelijk tussen het watersysteem en de straat. Ze hebben beheer en onderhoud nodig. Deze taak wordt meestal niet bij het hemelwaterbeleid ondergebracht, maar bij het wegbeheer.

Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG)

In het landelijk gebied komen diverse opgaven samen.

- 1) NPLG opgaven op gebied van Natuur, Water en Klimaat: Dit houdt in dat er een reductie moet plaatsvinden van emissies van stikstof, methaan en lachgas. Ook mitigatie van klimaatverandering zoals het vasthouden van water is een opgave. Ten slotte is het noodzakelijk te werken aan een betere waterkwaliteit, middels de KRW opgave.
- 2) Opgaven vanuit de Ontwikkelopgave Natura2000.
- 3) Het toekomstperspectief voor de agrarische ondernemers. Door alle opgaven komt de huidige bedrijfsvoering in de knel. Dit geldt ook voor het economische verdienmodel. Er is behoefte aan een nieuw perspectief.

Om invulling te geven aan deze opgaven dient elke provincie een Provinciaal Programma Landelijk Gebied op te stellen.

Overijssel heeft de Provincie opgedeeld in zes gebieden. Noordoost Twente is één van die gebieden, waar Dinkelland en Tubbergen deel van uit maken.

Met het Provinciaal Programma Landelijk Gebied Overijssel (PPLG Overijssel) wordt geïnvesteerd in ons landelijk gebied. Er wordt ingezet op een goed sociaal-economisch perspectief, het herstel van het watersysteem, de verbetering van de biodiversiteit én een krachtige toekomstbestendige landbouwsector.

Water

Een van de belangrijke thema's voor Noordoost Twente is water.

Dit thema heeft ook relatie met het water en rioleringsprogramma van Dinkelland en Tubbergen.

Het gebied wordt gekenmerkt door de afhankelijkheid van regentoevoer. Water vasthouden speelt daarom een centrale rol in het behoud en het verbeteren van waterkwantiteit en -kwaliteit

Een goede waterkwaliteit, zowel ecologisch als chemisch, is een basisvoorwaarde voor een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Schoon en ecologisch gezond water is belangrijk voor de landbouw, natuur en recreatie. De Kaderrichtlijn Water (hierna KRW) is het belangrijkste wettelijke kader voor een goede waterkwaliteit.

Een van de onderdelen van de waterkwaliteit is ook de invloed van de RWZI's en IBA's op de waterkwaliteit in ons gebied.

Daarnaast zullen er bedrijven stoppen en worden erven anders ingericht met bijv. wonen, recreatie en bedrijvigheid. Dit brengt wel de nodige druk met zich mee gezien ons rioleringsstelsel, zoals dat nu in het buitengebied ligt.

Klimaatrobustheid

Ons klimaat verandert. De weersomstandigheden zijn steeds minder vaak gemiddeld. Dat merken we de laatste twee decennia steeds duidelijker. De winters worden natter en in de zomer zijn er langere hete en droge perioden en vallen de buien steeds meer lokaal. Om deze extremen op te vangen is het watersysteem niet goed ingericht. In Noordoost Twente is het daarom van belang om de sponswerking van de bodem te vergroten en te streven naar minder intensieve ontwatering.

2.3 - Beleid grondwater

In deze paragraaf staat het gemeentelijke beleid voor grondwater.

De basis voor dit beleid staat in de [Omgevingswet artikel 2.16](#). De gemeentelijke grondwatertaak is beperkt van omvang en staat in relatie tot de verantwoordelijkheid van de perceeleigenaar en in relatie tot de taken van waterschap, provincie en Rijk. Het komt er op neer dat de gemeente een taak heeft voor het beïnvloeden van de grondwaterstand in openbaar gebied en voor het aanbieden van een afvoerroute voor grondwater vanaf aanliggende percelen, voor zover doelmatig. Het is aan de gemeente om hierin lokale afwegingen te maken.

Artikel 2.16 Omgevingswet:

1. Bij het gemeentebestuur berusten, naast de elders in deze wet en op grond van andere wetten aan dat bestuur toegedeelde taken voor de fysieke leefomgeving, de volgende taken: a. op het gebied van het beheer van watersystemen en waterketenbeheer:

Lid 1.a.3 - de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater,

2. Op grond van het eerste lid, onder a, onder 3°, wordt stedelijk afvalwater ingezameld en getransporteerd naar een zuiveringstechnisch werk als dat vrijkomt:

a. op de percelen, gelegen binnen een bebouwde kom van waaruit stedelijk afvalwater met een vervuilingsswaarde van ten minste tweeduizend inwonerequivalenten als bedoeld in de richtlijn stedelijk afvalwater wordt geloosd, door middel van een openbaar vuilwaterriool,

b. op andere percelen, voor zover dit doelmatig kan worden uitgevoerd door middel van een openbaar vuilwaterriool.

3. In plaats van een openbaar vuilwaterriool en een zuiveringstechnisch werk kunnen andere passende systemen in beheer bij een gemeente, een waterschap of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast, worden toegepast, als daarmee hetzelfde niveau van het beschermen van het milieu wordt bereikt.

Kernformulering van het grondwaterbeleid.

Gemeente Tubbergen voert als beleid om te overwegen om de grondwaterstand in het openbare gemeentelijke gebied te beteugelen op die plekken waar zonder ingrijpen sprake is van structurele nadelige gevolgen van de grondwaterstand. Bij deze overweging spelen de vragen of maatregelen doelmatig zijn, of het niet de verantwoordelijkheid is van de eigenaar/gebruiker van een perceel en of het niet hoort bij de taak van waterschap, provincie of Rijk.

Uitwerking van het grondwaterbeleid.

Hierna volgen enkele specifieke uitwerkingen van het grondwaterbeleid. Per onderwerp wordt de essentie kort vermeld. Gedetailleerde informatie is verkrijgbaar door te klikken op de link.

- Meldingen over vocht of grondwater.
 - Meldingen van burgers of bedrijven die overlast ervaren van vocht of grondwater worden zorgvuldig getoetst. Bouwkundige gebreken vormen vrijwel nooit een legitieme reden voor de gemeente om maatregelen te treffen maar zijn vrijwel altijd de verantwoordelijkheid van de eigenaar. Naast de verantwoordelijkheid voor de eigenaar is er een verantwoordelijkheid voor de bewoner, met name ventilatie. [Zie bijgaand kader met uitgewerkt beleid bij meldingen over vocht of grondwater.](#)
- Het veranderende klimaat kan leiden tot langere droge perioden in het zomerhalfjaar. De zomers van 2018, 2019, 2020 en 2022 illustreerden dit. Het leidt onder meer tot verdord gras, een droogvallend watersysteem, vissterfte, lage grondwaterstanden, boomsterfte, verminderde opbrengsten in de landbouw en kans op bodemdaling en als gevolg daarvan funderingsschade. Ook de drinkwaterwinning staat onder druk. Provincies, waterschappen en de landbouwsector hebben in Nederland de knoppen in handen om te acteren tegen de gevolgen van langdurige droogte. Gemeenten hebben nauwelijks invloed tegen de gevolgen van droogte. [Zie bijgaand kader met meer informatie over droogte.](#) Gemeenten kunnen beleid tegen droogte steunen met communicatie en door het stimuleren van infiltratie van hemelwater in bebouwd gebied. Waterschap heeft het integraal beleidskader grondwater vastgesteld.

Beleid bij meldingen over vocht of grondwateroverlast:

1. Kelders en souterrains horen waterdicht te zijn, zodat ze geen last hebben van hogere grondwaterstanden. Dit is een verantwoordelijkheid van de eigenaar.
2. Kruipruimten horen ondiep te zijn. Een redelijke maat is 100 cm vanaf vloerpeil, dus vanaf de bovenzijde van de vloer van de begane grond. Diepe kruipruimten waarin grondwater voorkomt, kunnen beter worden opgevuld. Dit is een verantwoordelijkheid van de eigenaar.
3. Woningen horen voorzieningen te hebben waardoor vocht vanuit de fundering niet optrekt in de muren. Dit is een verantwoordelijkheid van de eigenaar.
4. Vochtoverlast in de woning wordt soms veroorzaakt door onbewust bewonersgedrag, zoals te weinig ventileren, geen afzuigkap gebruiken of de was drogen in huis. Dit is een verantwoordelijkheid van de bewoner.
5. Eigenaren of gebruikers van percelen kunnen zelf drainage aanleggen op eigen erf. De afvoer regelen in overleg met de gemeente, naar oppervlaktewater of op de eigen hemelwaterafvoer binnen de erfgrans.
6. Bij bovengenoemde punten kan de gemeente voorlichting verstrekken.
7. Structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de fysieke leefomgeving toegedeelde functies is aan de orde als:
 - o De overlast vrijwel jaarlijks voorkomt, gedurende meerdere weken, en
 - o De overlast blijvend van aard is, dus niet tijdelijk zoals bijvoorbeeld bij nieuwbouw, en
 - o De overlast doorwerking heeft in de woonruimten, en
 - o Bouwkundige ingrepen onmogelijk of onredelijk kostbaar zijn.
8. In het geval van structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de fysieke leefomgeving toegedeelde functies ligt het in de rede dat de gemeente maatregelen in de openbare ruimte treft zoals bijvoorbeeld de aanleg van drainage en/of de afvoer van aangeboden drainagewater mede mogelijk maakt.

Informatie over droogte in relatie tot het WRP.

Regionaal probleem met lokale verschillen.

Het uitblijven van regen is geen lokaal probleem maar is regionaal van aard. Hele gebieden ontvangen in zo'n periode minder neerslag dan gebruikelijk. Maar de manier waarop het probleem zich manifesteert is wel lokaal. De ene boom kan er wel tegen en de andere niet. Een hoge zandkop in het buitengebied heeft eerder last van droogte dan een laagte in het beekdal. Boeren maken van oudsher gebruik van deze kennis.

Droogvallende beken.

Langdurige droogte leidt tot droogval van watergangen en het wegvallen van de stroming. In een normale zomer treedt dit op in de haarvaten van het watersysteem. Bij extreme droogte kan droogval ook in grote waterlopen optreden met vissterfte tot gevolg en allerhande overlast. Daarnaast treedt schade op aan de biodiversiteit door droogvallende beken.

Hoger peil in de winter of niet?

Het waterschap en de grondeigenaren of -gebruikers kunnen een grote bijdrage leveren aan het beperken van droogteschade door de keuze van het waterpeil. Men kan in de winter in de bodem forse hoeveelheden opsparen door te kiezen voor een hoger peil in watergangen, sloten en drainage. Bij peil gaat het naast het waterpeil ook om het bodempeil van de ontwaterende voorziening. De tegenhanger van peilverhoging is dat akkers en weilanden minder begaanbaar zijn als er veel regen valt. Daarnaast is relevant dat een natte akker of weiland in de lente minder vlot opwarmt en dus kan leiden tot minder opbrengst leidt. Het is een lastige keuze om hierin de beste balans te vinden.

Sturen in de gewaskeuze of niet?

Een volgend punt is de gewaskeuze. Je ziet bijvoorbeeld maisteelt in gebieden die vroeger in de winter onder water stonden als beekdal. Tegenwoordig is de grond goed ontwaterd met drainage om vroeg in het voorjaar met de teelt te starten. Een begrijpelijke keuze, maar de tegenhanger is extra verdroging tijdens een droge periode. De vraag is of je als overheid hierin sturend wilt optreden. Dit is een moeilijke kwestie met veel kanten. In dit WRP gaan we hier niet verder op in. Op dit moment volstaat de notie dat gewaskeuze ertoe doet.

Omgang met een schaarse watervoorraad.

We zijn in Nederland niet gewend om water te zien als een schaarse grondstof. Van oudsher hebben we een nat land en willen we juist van het water af. Maar door de klimaatverandering kunnen droge zomers vaker voorkomen en dus moeten we leren omgaan met een beperkte watervoorraad. Het vraagt een andere omgang met water. Nu vinden we het nog vanzelfsprekend dat we de WC doorspoelen met drinkwater, dat we de tuin onbeperkt kunnen sproeien en dat het vrijwel niets kost. Er valt veel te winnen door een betere omgang met drinkwater. In het buitengebied kunnen landbouwers een grote bijdrage leveren door bewuster het gewas water te geven. Denk aan druppel-irrigatie in plaats van grote sproeiers. En bij boomkeuze geldt dat naaldbomen in het algemeen meer water uit de grond onttrekken dan loofbomen. In onze gemeente hebben we te maken met veel waterafhankelijke natura 2000-/natuurgebieden.

Hemelwater infiltreren in bebouwd gebied.

In bebouwd gebied kunnen particulieren en de gemeente een bijdrage leveren aan het beperken van de gevolgen van de droogte door te zorgen dat hemelwater infiltreert. Dus niet afvoeren via de riolering, maar het hemelwater ten goede laten komen aan de grondwatervoorraad. Veel tuinen en bermen zijn hiertoe geschikt te maken door te kiezen voor verlagingen. Natuurlijk zijn niet alle tuinen geschikt, het is maatwerk. Het vergt een cultuuromslag in bebouwd gebied om hemelwater in beginsel te infiltreren in plaats van af te voeren via de riolering. Communiceren en faciliteren zijn sleutelwoorden.

Schade aan fundering.

Het uitzakken van de grondwaterstand tot een lager peil kan leiden tot zetting van de bodem. Als een gebouw op staal is gefundeerd (dus zonder heipalen), dan kan dit leiden tot verzakking en scheurvorming. Dit behoort tot het risico van de eigenaar van het gebouw. Bij bewuste peilverlaging kan er sprake zijn van aansprakelijkheid.

3 - Beheer.

Beheer.

Dit hoofdstuk gaat in op het beheer van de riolering en van de voorzieningen die hier aan gerelateerd zijn. Dit wordt ook wel assetmanagement genoemd, ofwel het goed omgaan met hetgeen je in beheer hebt. Het gaat daarbij niet alleen om de afzonderlijke objecten maar om het functioneren van het hele systeem en van de organisatie die met het beheer is belast. Dus beheer in brede zin van het woord. Eerst wordt het beheerde areaal vermeld, daarna wordt ingegaan op het contact met de gebruikers van de riolering. Vervolgens wordt stilgestaan bij het systeembeheer, inclusief besluitvorming bij rioolvervangende omgang met calamiteiten. Daarna wordt ingegaan op het samenwerken met andere disciplines binnen de eigen organisatie en met het waterschap. Tot slot wordt de omvang van de formatie belicht. Al deze onderwerpen worden kort belicht om het WRP compact te houden en toch verantwoording af te leggen. In onderliggende documenten en systemen is meer informatie beschikbaar.

3.1 - Bespreking van het areaal.

Goed beheer begint met weten wat je hebt. In bijgaand kader een overzicht van de voorzieningen die de gemeente in eigendom en beheer heeft om invulling te geven aan de gemeentelijke watertaken. Het gaat om een beschrijving van het areaal op hoofdlijnen. Gedetailleerde informatie is te vinden in de beheer-systemen.

Areaal overzicht		
	Eenheid	Hoeveelheid
Aantal kolken	stuks	7.266
<u>Lengte vrijvervalriolering</u>		
... vuilwater	m ¹	30.731
... hemelwater	m ¹	23.450
... gemengd	m ¹	54.647
Lengte persleiding gemalen	m ¹	7.500
Lengte persleiding drukrioolstelsels	m ¹	87.594
Lengte drainage	m ¹	4.821
Oppervlak wadi's, bodempassages	m ²	42.846
Lengte IT-riool/DIT-riool	m ¹	9.800
<u>Aantal overige voorzieningen hemelwater</u>		
...infiltratiekratten	m ³	465
...Infiltratiekolken	stuks	418
Lengte lijn- en roostergoten	m ¹	55
Randvoorzieningen	stuks	13
Aantal gemalen natte opstelling	stuks	42
Aantal pompunits mechanische riolering	stuks	408
Aantal IBA's, decentrale zuiveringen, septic tanks (particulier eigendom)	stuks	1.332
Lengte watergangen in beheer (nog niet compleet)	m ¹	23.131
Aantal duikers en kleine kunstwerken in het oppervlaktewater in beheer	stuks	1327

Ter informatie wordt een korte toelichting gegeven op essentiële onderdelen van de riolering. Riolering bestaat uit diverse objecten, zoals:

- Huis- en bedrijfsaansluitingen;
- Kolken en lijngoten;
- Vrij-verval riolen;
- Gemalen en persleidingen;
- Buitengebied met pompunits en drukriool;
- Drainage.
- Wadi IBA

Huis- en bedrijfsaansluitingen.

Woningen en overige panden zijn meestal op de riolering aangesloten met aansluitleidingen. Via deze aansluitleidingen zamelt de gemeente het afvalwater in om het daarna door de riolering te transporteren. Elke aansluiting vormt in feite een beginpunt voor gebruikmaking van het openbare rioolstelsel.

Bij gescheiden stelsels is meestal sprake van twee aansluitingen, namelijk één voor afvalwater en één voor hemelwater.

Als het hemelwater niet direct is aangesloten met een aansluitleiding, dan is er sprake van een indirecte aansluiting. Het stroomt dan niet weg via een aansluitleiding, maar stroomt bijvoorbeeld bovengronds af naar de openbare ruimte.

Het eigendom van de aansluitleiding(en) is in veel gevallen tot en met het ontstoppingsstuk op de erfgrans van de perceeleigenaar en vanaf dat punt tot aan het hoofdriool van de gemeente.

Kolken en lijngoten.

Kolken en lijngoten vormen een essentieel element van de riolering. Op deze plekken kan straatwater in de riolering stromen. Ook dit zijn beginpunten van het openbare rioolstelsel.

Mee-stromend straatvuil bezinkt grotendeels in de bak van de kolk of de lijngoot. Deze moeten regelmatig worden leeg gezogen. In gemeente Tubbergen gebeurt dat twee keer per jaar en op vervuiling gevoelige locaties vaker per jaar. De gemeente besteedt het kolken zuigen en goten reinigen uit aan marktpartijen die tevens zorg dragen voor afvoer en verwerking (inclusief mogelijk hergebruik) van het slib.

Kolken en goten moeten niet alleen onderhouden worden, soms moeten we ook reparaties uitvoeren. Tijdens het reinigen van de kolken worden eventuele gebreken aan de kolken en goten geregistreerd. Deze gebreken worden jaarlijks verholpen. De aansluitleidingen van kolken en goten kunnen ook verstopt raken. Deze verstoppingen herstelt de onderhoudsaannemer van de gemeente.

Vrij-verval riolen.

Vrij-verval riolen vormen het meest omvangrijke, het meest kostbare en het meest bekende onderdeel van de gemeentelijke rioleringsvoorzieningen.

Riolen raken in de loop der jaren vervuild en kunnen zonder onderhoud zelfs dichtslibben. Dit speelt in Nederland sterk door het geringe afschot van onze riolen en soms door zonken ten gevolge van verzakking bij slappe bodems. Riolen moeten daarom regelmatig worden gereinigd. De gemeente besteedt het reinigen uit aan een marktpartij, die tevens zorg draagt voor afvoer en verwerking (inclusief mogelijk hergebruik) van het slib.

Riolering wordt gemiddeld één keer per 10 tot 15 jaar geïnspecteerd om de toestand vast te stellen inclusief de mate van degradatie. De gemeente besteedt de inspecties uit aan een gespecialiseerde marktpartij.

Riolen verouderen in de loop der jaren. Het is vooraf nauwelijks te voorspellen hoelang een riool zal kunnen functioneren. Gemiddeld rekenen we met 60 jaar. Dit is onder meer afhankelijk van de kwaliteit van de buis, de zorgvuldigheid van de aanleg, de toestand van de ondergrond (ongelijkmatige zetting / bodemdaling) en de aard van het geloosde afvalwater. Daarnaast is van grote invloed of er op het riool wordt geloosd vanuit een persleiding met grote verblijftijden en de daaruit voortvloeiende H_2S vorming, die leidt tot stank en aantasting nabij het injectiepunt.

Gemalen en persleidingen.

Rioolgemalen vormen een essentieel onderdeel van de riolering. Het ingezamelde afvalwater loopt via de riolen, die onder afschot liggen, vanzelf (oftewel onder vrij verval) naar het laagste punt. De rioolgemalen pompen vanuit de diepste punten van het rioolstelsel het water omhoog naar een volgend rioleringsgebied of naar de zuivering. Aan de drukzijde van het (eind)gemaal zit een persleiding, soms kilometers lang.

Onverhoopt uitvallen van rioolgemalen door een defect of door stroomstoring kan ertoe leiden dat het rioolstelsel geheel gevuld raakt en na verloop van tijd ongezuiverd afvalwater loost in een gebouw, of op straat of op het oppervlaktewater. Dit vormt een risico voor de volksgezondheid en het milieu. Gemalen dienen daarom voortdurend in goede staat te verkeren en de beheerder hoort te waken voor calamiteiten. Hiertoe worden de gemalen één keer per jaar geïnspecteerd en gereinigd om storingen zoveel mogelijk te voorkomen (preventief onderhoud). De gemalen zijn opgenomen in het beheersysteem van de gemeente. Verder zijn ze voorzien van telemetrie, zodat een deel van het beheer op afstand kan geschieden en ze 24 uur per dag bewaakt zijn. Bij vuilwater en gemengde rioolstelsel worden altijd twee gemalen geïnstalleerd. Bij uitval van één gemaal kan de andere het overnemen.

Naast zogenaamd dagelijks onderhoud hebben de gemalen periodiek groot onderhoud nodig, waarbij de pompen en elektrische aansturing worden gerenoveerd of vervangen. Ook deze werkzaamheden worden uitbesteed aan gespecialiseerde marktpartijen. We gaan uit van een gemiddelde technische levensduur van 60 jaar voor vrijvervalriolering en persleidingen. Voor elektrische en mechanische installaties gaan we uit van 20 jaar.

Naast de gemeente beheert het waterschap ook rioolgemalen. Deze eindgemalen voeren het stedelijk afvalwater vanaf de kernen af naar de RWZI.

Buitengebied met pompunits en drukriool.

De drukriolering in het buitengebied vormt een systeem op zichzelf. Langs de weg of op het erf van de woningen staan pompunits die het afvalwater onder druk over grote afstanden verpompen. Drukriolering is alleen bedoeld voor het lozen van huishoudelijk afvalwater, niet voor mest, hemelwater, grondwater of oppervlaktewater.

De gemeente laat de pompunits 1x per 2 jaar reinigen en keuren. Als een gemaal in storing valt, wordt dat door telemetrie zichtbaar of ter plekke door een rode lamp op het gemaal. Melding daarvan geschiedt meestal door de bewoners die anders hun afvalwater niet kwijt kunnen. Een storingsmelding leidt tot directe actie.

Drainage.

Drainage is bedoeld om de grondwaterstand te reguleren. In diepe polders, in laaggelegen beekdalen, op sommige sportvelden en speelterreinen en op slecht doorlatende grond is dit een essentiële voorziening. De gemeente zorgt voor het doorspuiten van drainage in openbaar gebied om verstopping te voorkomen.

Daarnaast hebben particulieren soms drainage op eigen perceel in eigen beheer. Dit water dient te worden aangesloten op de drainage van de gemeente of op de hemelwaterafvoer op eigen perceel.

Wadi

Een wadi is een groene greppel in het stedelijk gebied. Het Arabische woord is in Nederland een afkorting van Water Afvoer Drainage en Infiltratie. Een wadi bergt regenwater en zuivert het, waarna het water infiltreert in de ondergrond. Zo helpt de wadi tegen wateroverlast en droogte. De wadi heeft verschillende functies in het stedelijk gebied en je vindt hem in vele vormen. Vaak zit er infrastructuur onder om het water te bergen en af te voeren, zoals infiltratiekratten, granulaatkorrels en drainbuizen.

Individuele Behandeling van Afvalwater (IBA)

Een IBA is een verzamelnaam voor lokale zuiveringsvoorzieningen. Ze kunnen bij een huis of een bedrijf het huishoudelijke afvalwater zuiveren. Na de zuiveringsvoorziening kan het water worden geloosd op het oppervlaktewater of gelijkmatig op de bodem. Het gezuiverde afvalwater wordt in de meeste gevallen geloosd op het oppervlaktewater. Hergebruik van het gezuiverde water komt overigens steeds vaker voor.

Er zijn verschillende IBA-systemen. Het bekendst is de septic tank. Andere systemen zijn bijvoorbeeld de biorotor, het oxidatiebed of het helofytenfilter.

3.2 - Contact met de gebruikers van de riolering.

Deze paragraaf gaat in op de enkele contactmomenten die er zijn tussen de gebruikers van de riolering en de gemeente. Samenwerking vormt de basis voor het bereiken van onze doelstellingen, zowel intern als extern. Goede communicatie en participatie met de inwoners en stakeholders zijn daarmee een belangrijke vereiste. Inwoners willen geïnformeerd en betrokken worden bij actuele situaties en lopende projecten. Ze verwachten dat de gemeente open, transparant en integer handelt. Daarom is communicatie maatwerk.

Meldingen van burgers en bedrijven.

Meldingen van burgers en bedrijven zijn een belangrijke bron van informatie en dikwijls reden om in actie te komen. Denk aan een verstopte kolk, een probleem dat vlot door de gemeente kan worden verholpen. Klachten over water op straat bij zware buien zijn minder makkelijk te verhelpen, maar van belang bij het valideren van hydraulische berekeningen en bij het zoeken naar oplossingen.

Zorgvuldige registratie van meldingen heeft als voordeel dat op termijn bepaalde trends zichtbaar worden die van belang zijn voor inzicht in het functioneren van de riolering. Een lastig punt bij registratie van meldingen is dat burgers niet altijd ter zake doende meldingen doen. Wateroverlast door riolering is iets anders dan last hebben van een lekkende kelder of een lekkende dakgoot, maar door leken kan dit op één hoop worden gooid.

Spelregels bij verstoppingen.

Woningen en overige panden zijn op de riolering aangesloten met aansluitleidingen. Hierin kan onverhoopt een verstopping ontstaan. Zo'n situatie gaat vaak gepaard met stress en is een belangrijk moment van contact met de gemeente. Duidelijkheid is op zo'n moment van belang. Op of nabij de erfgrans is op particulier terrein veelal een ontstoppingsstuk ingebouwd. De spelregels bij verstopping staan aangegeven in bijgaand kader. Kijk voor een actuele versie op de website van gemeente Tubbergen.

De hoofdregel is dat de lozer, door het opgraven van het ontstoppingsstuk, inzichtelijk maakt waar de verstopping zit. De eventuele kosten hiervoor zijn voor de lozer. Alleen bij verwijtbaar gedrag van de kant van de gemeente liggen de zaken anders.

Communicatie en bewustwording.

Burgers zijn zich dikwijls nauwelijks bewust van de aanwezigheid van riolering. Slechts een deel van de mensen weet hoe belangrijk de riolering is voor de volksgezondheid en voor de bewoonbaarheid van de leefomgeving. Bewustwording is belangrijk voor draagvlak voor de rioolheffing en om achteloos lozingsgedrag te voorkomen.

Naast bewustwording over het belang van goed lozingsgedrag kan worden aangesloten bij initiatieven voor educatie gericht op het bredere spectrum van duurzaamheid, circulariteit en biodiversiteit.

Communicatie bij projecten.

Bij (riool)projecten betrekken we de bewoners bij het waterbeheer in hun omgeving. Bewoners, eigenaren en gebruikers worden per project benaderd, bijvoorbeeld via voorlichtingsavonden, werk- en klankbordgroepen. Voor elk project wordt een communicatieplan op maat gemaakt. Dit plan maakt gebruik van diverse middelen, zoals een projectpagina op de gemeentelijke website met actuele informatie. Deze aanpak werkt goed en wordt voortgezet gedurende de looptijd van dit Waterbeheer en Rioleringsplan (WRP).

Regionaal en landelijk sluiten we aan bij verschillende acties en programma's, zoals die van Twents waternet. Via Twents waternet zijn dat in ieder geval deelname aan de Twentse waterweken en jaarlijks een spraakmakende actie in het najaar.

In deze planperiode ontwikkelen we een apart communicatieprogramma en maken we flyers met antwoorden op veelgestelde vragen. Daarnaast bieden campagnes van Stichting Rioned extra mogelijkheden voor communicatie. In het kader van klimaatadaptatie, het afkoppelen en opvangen van hemelwater, en het verminderen van de hoeveelheid verharding, communiceren we actief met onze inwoners.

Een stimuleringsregeling voor inwoners en bedrijven vraagt om een apart communicatieprogramma. Als hiervoor wordt gekozen, wordt dit opgenomen bij het opstellen van de stimuleringsregeling.

Communicatie bij de aanslag rioolheffing.

Veel inwoners en bedrijven komen vrijwel nooit in contact met de gemeente over de riolering. Het enige moment is dan die van de aanslag rioolheffing. De inwoner of het bedrijf wordt geacht te betalen voor het in stand houden van de riolering. Dit moment kan worden aangegrepen om enige uitleg te geven over nut en noodzaak van de riolering, over het gesloten huishoudboekje van de rioleringszorg en dus over de redelijkheid van de rioolheffing. Naast uitleg in algemene zin kunnen enkele projecten uit het afgelopen jaar worden benoemd zodat men enig besef krijgt waaraan het geld wordt besteed.

Spelregels bij verstopping in de aansluitleiding.

Riool verstopt? Zit de rioolverstopping op uw eigen terrein? Dan schakelt u zelf een bedrijf in. Zit de verstopping in de gemeentegrond? Meld het direct bij de gemeente. Wij verhelpen de verstopping.

[Melding doorgeven met DigiD](#)

[Melding doorgeven zonder DigiD](#)

Wat u moet weten

Controleert u eerst of er water staat in de put. Staat er geen water in de controleput? Laat dan vanuit uw woning water wegstromen, zet bijvoorbeeld een kraan open. De put vindt u meestal op de grens van uw terrein, ongeveer 60 centimeter onder de grond. Op de bouwtekening van uw woning staat aangegeven waar het precies zit. De gemeente kan u dit eventueel ook vertellen.

Als het water niet bij de controleput komt, zit de verstopping in uw eigen deel van de riolering. Bel een bedrijf dat uw riool kan ontstoppen. U betaalt zelf de kosten.

Als er water in de controleput blijft staan, is het gemeentedeel verstopt. Bel dan de gemeente op (0546) 628 000.

Kosten

Als de controleput in het gemeentedeel verstopt is:

- Hebt u de verstopping niet veroorzaakt, dan betaalt u niets. U kunt voor eventuele schade een schadeclaim indienen.
- Hebt u de verstopping in het gemeentedeel zelf veroorzaakt? Dan betaalt u de kosten voor het ontstoppen.

Wanneer er kosten zijn gemaakt voordat de controleput gecontroleerd is dan zijn deze kosten voor eigen rekening.

Het is dus van belang dat u eerst de controleput na kijkt.

Spoed buiten kantooruren

Buiten kantooruren kunt u spoedklachten over de riolering doorgeven via de volgende telefoonnummers:
06-54933882

Bewustwording lozingen.

Verstopte rioolgemaal door zaken die niet in de riolering thuishoren, zoals doekjes.

Een groot deel van de storingen bij rioolgemaal bestaat uit verstopping door restanten van doekjes. Het gaat om niet afbreekbare toiletdoekjes, damesverband en een enkele keer een verloren dweil. In tegenstelling tot toiletpapier lossen deze doekjes niet op in het afvalwater waardoor sommige pompen verstopt raken en/of onnodig veel draaiuren maken. In enkele gevallen raken de pompen ernstig beschadigd, waardoor dure reparaties nodig zijn. In het buitengebied is dit soms direct terug te voeren tot de betreffende lozer op de unit van de drukriolering. In stedelijk gebied weet je haast nooit wie de lozer is geweest.

Medicijnen, vet en olie niet in het riool.

Vet en olie horen niet thuis in het riool omdat het verstoppingen veroorzaakt. Op de website "[frituurvetrecyclehet](#)" is informatie beschikbaar over de gevolgen van vetlozingen en over methoden van inzameling. Daarnaast vragen we aandacht voor het inleveren (apotheek) dan wel weggooien (grijze container) van restanten van medicijnen. Deze mogen niet in de WC / gootsteen.

3.3 - Gegevensbeheer, berekeningen en monitoring.

In deze paragraaf draait het om het systeem als geheel, dus niet om losse objecten. Inzicht in het functioneren van het systeem in z'n geheel, is essentieel om te weten wanneer onderhoud, reparatie, vervanging, verbetering of andere maatregelen noodzakelijk zijn. Het gaat onder meer om de volgende zaken:

- De basis is het gegevensbeheer, weten wat je hebt. De uitdaging is om te werken volgens standaarden zoals GWSW en uitwisseling van gegevens met derden mogelijk te maken.
- Hydraulische berekeningen helpen om het systeem-functioneren te begrijpen en te toetsen. Het nieuw op te stellen SSW kijkt naar het systeem als geheel en past daarmee bij het samenwerken tussen gemeente en waterschap.
- Monitoring is gericht op de vraag hoe het systeem in de praktijk functioneert. Hier liggen kansen voor verbetering door de monitoring op te pakken in samenwerking tussen gemeenten en waterschap in de regio.
- Degradatie-analyse en risico-gestuurd beheer zijn methoden die helpen om de kosten op lange termijn te beperken en inzichtelijk te maken.

In dit WRP worden deze berekeningen en beschouwingen slechts kort aangetipt. Elk onderwerp gaat gepaard met modellen, berekeningen en rapportages. Deze zijn aanwezig op de beherende afdeling.

Gegevensbeheer.

Correcte gegevens van de te beheren objecten vormen de basis voor goed beheer. De objectgegevens zijn opgenomen in de volgende systemen:

- Beheerpakket Geovisia voor de gegevens van riolen, inspectieputten, kolken, etc.
- Oude huisaansluitleidingen worden bijgehouden in een digitale kaartenbak nieuwe worden verwerkt in het beheersysteem.
- XDM en Aquaview voor het gemalenbeheer en de monitoring van overstorten en grondwaterpeilbuizen.

Hydraulische berekeningen.

Rioleringsvoorzieningen moeten voldoende capaciteit hebben om naar behoren te kunnen functioneren.

Bij het dimensioneren van deze voorzieningen worden daarom hydraulische ontwerpberekeningen uitgevoerd.

Periodiek worden controleberekeningen uitgevoerd om te bezien of de voorziening nog voldoet als er gewijzigde omstandigheden zijn in de praktijk of andere aanleidingen.

Het gaat onder meer om de volgende berekeningen:

- Berekening van de afvoer (debieten, afschot, stroomsnelheden, verloren berging, aantal uren berging, etc.) van afvalwater richting RWZI.
- Berekening van rioolgemalen (pompcurves, pomptypen, pendelbergings, samenloop) en persleidingen (snelheid, weerstand, waterslag).
- Berekening van de afvoer van zware buien in de riolering, bijvoorbeeld bui 8 of 9.
- Berekening van de afvoer bij een extreme bui met afvoer over straat.
- Berekening van bijzondere voorzieningen als wadi's, retentievijvers, infiltratiesystemen, stuwputten en dergelijke.
- Waterbalans van een stedelijk gebied.
- Grondwaterberekeningen, onder meer gericht op benodigde drooglegging en drainage.

Monitoring van het systeem-functioneren.

Monitoring is het waarnemen van het feitelijke gedrag en dit in relatie brengen met het beoogde gedrag.

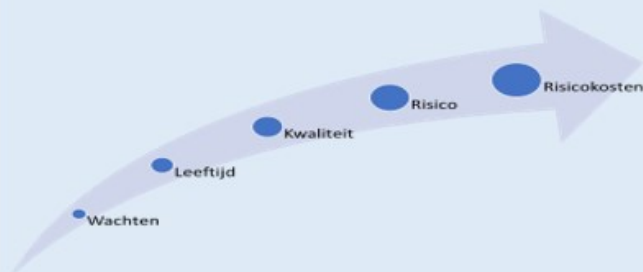
Rioleringsvoorzieningen zoals rioolbuizen, gemalen, pompunits, overstorten en drainage worden gedimensioneerd op basis van theoretische berekeningen met diverse aannamen. Deze werkwijze is heel gebruikelijk in de civiele techniek. Het is in feite de enige bruikbare manier om grootschalige voorzieningen te ontwerpen. Het is ook gebruikelijk dat het feitelijke functioneren enigszins afwijkt van de ontwerpuitsgangspunten. Zolang dit binnen redelijke marges blijft is er niets aan de hand en voldoet het systeem aan de verwachtingen. Maar als het feitelijke functioneren fors afwijkt van de verwachting, dan kan het nodig zijn om in te grijpen. Het kan bijvoorbeeld gaan om afvoerhoeveelheden die afwijken of om plekken met water op straat terwijl het stelsel wel voldoet aan ontwerp-bui 8.

Gemalen en persleidingen zijn een essentieel onderdeel in het transport van afvalwater. Het zijn de meet- en monitorpunten in het systeem en van daaruit ook de plekken waar je kan sturen, mocht dat nodig zijn. Een scherp beeld hoe het afvalwatersysteem werkt wordt alleen maar belangrijker. Samenwerking met andere gemeenten of met het waterschap kan zeker helpen hier stappen in te zetten. Maak samen een meetplan waarmee je methodische de werking van het systeem in kaart brengt. Van daaruit kan je verbeteren en sturen.

Risico-gestuurd rioolbeheer.

In de jaren '80 van de vorige eeuw ontstond het besef dat verouderde riolen kunnen leiden tot gaten in het wegdek en tot disfunctioneren van de riolering. Er kwam meer aandacht voor beheer en onderhoud van de riolering. De rioolheffing (toen nog rioolrecht) moest omhoog om de benodigde middelen te vergaren om verouderde riolen te kunnen vervangen door nieuwe.

Gemeenten hanteren in toenemende mate een bewuste strategie voor rioolvervangings, waarbij de afweging om een riool te vernieuwen plaatsvindt op basis van de afweging tussen de kans op falen, de gevolgen hiervan en de kosten die met dit falen zijn gemoeid. Onderstaande figuur illustreert mogelijke strategieën voor het vervangen van riolering.

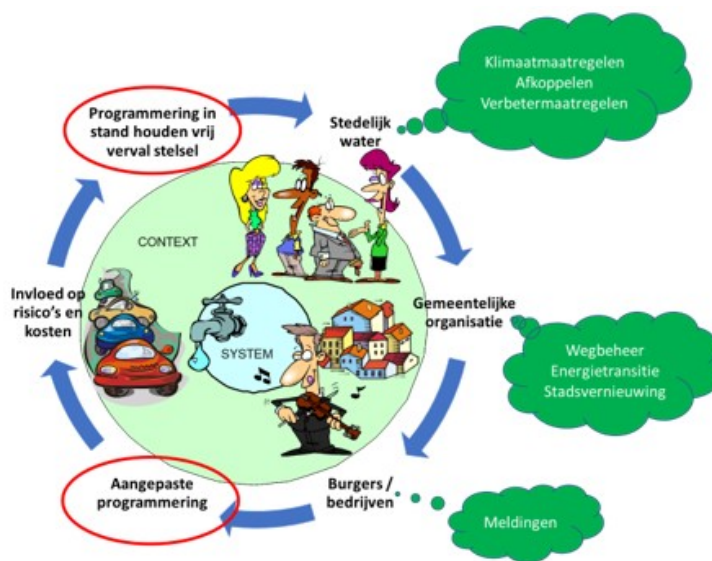
- De meest eenvoudige strategie is niets doen. Wachten tot het misgaat en dan in actie komen. Een groot nadeel van deze strategie is dat je niet weet wat je kunt verwachten.
- Het sturen op leeftijd gaat uit van de generieke aanname dat een riool een x-aantal jaar meegaat en dan vernieuwd moet worden. Inmiddels onderkent men dat dit een wel erg kort door de bocht benadering is. Er is niet één levensduur. Dit blijkt ook uit de steeds frequenter uitgevoerde degradatieanalyses.
- Een andere strategie is die van kwaliteit-gestuurde rioolvervangings. Hierbij wordt gekeken naar de kwaliteit van de individuele rioolleiding. We hanteren dan de zogenaamde ingrijpmaatstaven, vaak in combinatie met een omvangmaatstaf.
- Als er daarnaast ook gekeken wordt naar de gevolgen van falen (in termen van ontwrichting en kosten) dan beschouwen we dit als een risico-gestuurde strategie. Riolen met een groot achterliggend gebied vind je dan belangrijker dan riolen in randgebieden.
- De risicokosten strategie koppelt de kosten van het falen van een rioolleiding vermenigvuldigd met de faalkans van die leiding aan de vernieuwingskosten van die leiding. Als de kosten van falen keer de faalkans hoger worden dan de vernieuwingskosten, dan is het moment van daadwerkelijk vernieuwen aangebroken. In deze benadering wordt gestuurd op de minimale kosten van de asset als moment voor vervangen.

In gemeente Tubbergen is de afgelopen jaren al ervaring opgedaan met risico-gestuurd beheer.

3.4 - Integrale besluitvorming rondom rioolvernieuwing.

Het besluit om een rioolbuis te repareren, relinen of vervangen staat meestal niet op zichzelf. Gezien de consequenties van de rioolvervangings qua omvang van de werkzaamheden (straat open, brede sleuf en wegdek vervangen) hangt het besluit samen met andere aspecten die spelen in de openbare ruimte, zoals de kwaliteit en ouderdom van de weg, plannen om openbare ruimte anders in te richten, al of niet via burgerinitiatieven, en nieuwe opgaven zoals klimaatadaptatie, aanleg warmtenet of uitbreiding elektriciteitsnet. Het gaat bij de besluitvorming over rioolvervangings dus om meer dan alleen de riolering!

Onderstaande figuur illustreert het proces om te komen tot een besluit over het vervangen van riolering.

In de praktijk is sprake van een besluit dat is gebaseerd op een meervoudige optimalisatie van aspecten die spelen in de openbare ruimte in een buurt of wijk. Vanuit het perspectief van de riolering is er dus sprake van optimalisaties op twee niveaus:

- Niveau riolering: deze is gericht op de programmering van het in stand houden van de vrij verval riolering. Het optimum komt voort uit het risico-gestuurde rioolbeheer.
- Niveau openbare ruimte: deze is gericht op een bredere programmering van opgaven. Het optimum komt voort uit de met elkaar samenhangende opgaven in een buurt of wijk.

Riool repareren, relinen of vervangen?

De rioolbeheerder kan maatregelen formuleren aan de hand van de rioolinspecties en de beoordelingen. Soms kan worden volstaan met onderhoud en reparaties. In andere gevallen is het riool zodanig verouderd dat relinen of vervangen aan de orde is. Bij relinen wordt binnenin de oude riolering een nieuwe kunststof voorziening aangebracht. Bij vervanging wordt de straat opgebroken en worden nieuwe buizen, putten en aansluitleidingen aangelegd. Rioolvervanging is daardoor een zeer ingrijpende maatregel. Dikwijls wordt tegelijk de wegconstructie verbeterd, het wegdek vernieuwd en de openbare ruimte opnieuw ingericht. Rioolvervanging vraagt daarom een goede voorbereiding en afstemming met andere vakgebieden. Relinen is minder ingrijpend en is meestal aanzienlijk goedkoper. Relinen biedt echter niet altijd een goede oplossing, zoals bij verzakte riolering. Ook in andere opzichten geeft relinen een ander product dan rioolvervanging, zo ontbreken bijvoorbeeld nieuwe aansluitleidingen, nieuwe putten en de kans om het wegdek integraal te vernieuwen of het wegtracé te verplaatsen.

3.5 - Riolering en calamiteiten.

In de praktijk komen calamiteiten voor. Dat kan zijn door het falen van een object in de riolering zelf (defect of storing), waardoor het functioneren van het gehele systeem in het geding is. Maar een calamiteit kan ook worden veroorzaakt door een externe gebeurtenis, waarbij de riolering een rol speelt bij de gevolgen ervan. Bij grote calamiteiten moet worden opgeschaald. Het valt buiten het WRP om dit te beschrijven.

Calamiteiten door falende objecten in de riolering.

Het rioolstelsel kent veel objecten die om wat voor reden dan ook kunnen uitvallen. Denk bijvoorbeeld aan pompen in de drukriolering, gemalen in het vuilwaterriool, tunnelbemalingen, verstoppingen van leidingen, scheuren in de riolering of zelfs het instorten van het wegdek door zandloop in rioolbuizen en/of putten. Het falen van één of meer objecten kan het functioneren van het gehele systeem ondermijnen. Het uitvallen van rioolgemalen door een defect of stroomstoring kan er bijvoorbeeld toe leiden dat het rioolstelsel geheel gevuld raakt en na enkele uren ongezuiverd afvalwater loost in een gebouw, op de straat of op het oppervlaktewater. Dit vormt een risico voor de volksgezondheid en het milieu.

Daarom is het van belang dat voor de meest vitale objecten in het rioolstelsel een calamiteitenprocedure bestaat, zodat het uitvallen van deze objecten snel kan worden verholpen.

Calamiteiten door externe factoren.

Riolering kan een onverwachte rol spelen bij calamiteiten. Realistische externe risico's zijn:

- ontploffingen in het riool na inloop van brandstof,
- ontruiming van woningen na verspreiding van giftige stoffen,
- uitval van de RWZI na lozing van een onbekende stof bij een ongeval, een bedrijfsincident of door opzet,
- stopzetting van drinkwaterwinning na lozing van bluswater.

Het WRP is niet de aangewezen plek om dit uit te werken. Dit hoort thuis bij de algemene bestrijding van incidenten en calamiteiten, met een centrale rol voor de Brandweer. Elke gemeente beschikt daartoe over een model met stappen voor opschaling en organisatie.

- Van belang is dat men bij het oefenen aandacht schenkt aan het verspreidingsgevaar via riolering.
- Verder is essentieel dat de calamiteitenorganisatie snel kan beschikken over juiste informatie van de riolering.

3.6 - Samenwerking bij het beheer van de riolering.

Riolering en stedelijk waterbeheer vormt een eigen vakgebied, maar geen sectorale aangelegenheid. Op diverse punten bestaan raakvlakken met andere afdelingen binnen en buiten de gemeentelijke organisatie. In het overzicht staan relaties van rioleringsbeheer met aanpalende gemeentelijke vakgebieden. Al deze relaties vragen direct of zijdelings aandacht van de rioleringsbeheerder.

Gemeenten en waterbeheerders komen elkaar op diverse punten tegen. Goede samenwerking met de waterbeheerder is van groot belang gezien de vele raakvlakken tussen gemeente en waterbeheerders. Het managen van deze relaties vergt aandacht van beide kanten en in beide organisaties van verschillende betrokken collega's. Goede samenwerking tussen gemeente en waterschap past bij de geest van de Omgevingswet. De overheid mag niet versnipperd optreden, maar verschillende overheidsinstanties werken samen ten behoeve van de maatschappij.

Twents waternet is de naam van het regionale samenwerkingsverband tussen de Twentse gemeenten, provincie Overijssel, Vitens en waterschap Vechtstromen.

Relaties van rioleringsbeheer met aanpalende gemeentelijke vakgebieden

Wegbeheer

Riolering, kolken en aansluitleidingen liggen in en onder de weg. Ook kan de weg onderdeel zijn van het hele systeem voor ontwatering. Werkzaamheden aan het één beïnvloeden het ander. Samenwerking en afstemming is daarom vereist.

Klimaatadaptatie

Bij de omgang met regenwater en grondwater speelt de riolering (wadi's, HWA en drainage) een belangrijke rol. De inrichting van de publieke en private buitenruimte is bepalend voor de effecten van hevige regenval, droogte en hitte.

Inrichting openbare ruimte

Hemelwaterafvoer wordt sterk beïnvloed door de inrichting van de openbare ruimte. Vooral bij extreme buien speelt het spel van hoog en laag een cruciale rol, het vormt het verschil tussen geregleerde afvoer of overlast. Samenwerking en afstemming is daarom vereist. Samenwerking en afstemming is daarom vereist.

Schoonhouden openbare ruimte

Straatvegen en kolken zuigen hebben met elkaar te maken. Een schonere straat leidt tot minder vuil in de kolken. Maar kolken zuigen is goedkoper dan straatvegen, dus de relatie is beperkt.

Beheer gemeentelijke waterlopen

Grotere vijvers en watergangen zijn in beheer bij de waterschappen. Kleinere sloten en greppels in bebouwd gebied zijn vaak in beheer bij de gemeente en spelen een belangrijke rol voor de hemelwatertaak en de grondwatertaak. Verder beheert de gemeente sloten in het buitengebied, die bijdragen aan het waterbeheer.

Ontwikkelingsprojecten (woningbouw en herstructurering)

Bij ontwikkelingsprojecten spelen talloze aspecten een rol, waaronder de gemeentelijke watertaken ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater. Het is een kunst om aan alle belangen tegemoet te komen.

Uitvoeringsprojecten

Tijdens het ontwerp en de uitvoering van rioleringswerken is het van belang dat de kwaliteit wordt geborgd, zodat de rioleringsbeheerder goede objecten krijgt overgedragen.

Omgevingsvergunningen

Waterspecten vormen onderdeel van de Omgevingsvergunning. Deze moeten goed worden meegenomen.

Opsporen foutieve aansluitingen en handhavend optreden

Foutieve aansluitingen zijn een lastig punt binnen het rioleringsbeheer. Bij het opsporen en herstellen treed je in het domein van de particulier. Dit moet goed worden afgestemd.

Gemeentelijk vastgoedbeheer i.v.m. gemaalbehuizingen

Grotere rioolgemaal zijn geplaatst in speciale behuizingen. kleinere pompen zijn vaak voorzien van schakelkasten op het maaiveld.

Duurzaamheid en milieubeleid

Keuzes inzake beleid en beheer van riolering hebben effecten in termen van duurzaamheid en milieu.

Financiën en belasting

Rioleringsbeheer kost geld. Dit punt wordt verderop in dit WRP uitgewerkt.

Aspecten van de samenwerking tussen de gemeente en de waterbeheerder(s)

Watertoets

Dit is het proces van overleg met de waterbeheerder bij stedenbouwkundige en andere ontwikkelingen in de openbare ruimte, waardoor inzichten over het water al vroegtijdig worden meegenomen in het ruimtelijke ontwerp.

- **Locatiekeuze – ruimtelijke ordening**
Het gaat om de vraag of de plek geschikt is voor de gewenste ontwikkeling of dat het beter elders kan. Andersom kan ook, namelijk dat de waterbeheerder ruimte voor water zoekt en de gemeente daarbij nodig heeft.
- **Peilbeheer – ruimtelijke ordening**
Het waterschap is verantwoordelijk voor het peilbeheer. Het bedient daarmee de ruimtelijke functies zo goed mogelijk. Het beleid van beide overheden moet daarom op elkaar afgestemd zijn.
- **Systeemkeuze – ruimtelijke inrichting**
Het gaat bijvoorbeeld om de keuze voor een wadi omdat dit retentie geeft gecombineerd met zuivering van straatvuil en lagere belasting van de RWZI.

Waterketen

De waterketen is het geheel van drinkwater via riolering tot de zuivering RWZI, dus grofweg alles in een buis ten behoeve van onze kraan in huis en bedrijf.

- **RWZI en rioolstelsels**
Het waterschap is beheerder van de RWZI, inclusief de hoofdrioolgemalen met bijbehorende persleidingen. Het aansluitende rioolstelsel is in beheer bij de gemeente. Samenwerking en afstemming is daarom vereist.
- **Lozing op de riolering**
De gemeente is bevoegd gezag voor lozing op de riolering, terwijl dit mede effect heeft op de werking van de RWZI. Afstemming van beleid en handhaving is daarom nodig. Bij bedrijfsmatige lozingen gaat het ook om voorzuivering, het delen van informatie en handhaving.
- **Lozingen vanuit de riolering op oppervlaktewater.**
Uitlaten en riooloverstorten zijn nodig om hemelwater te lozen. De hoeveelheid water en de mate van verontreiniging zijn onderwerp van gesprek tussen waterschap en gemeente.
- **Diverse andere onderwerpen, zoals deels elders besproken in dit WRP, vragen om samenwerking:**
Dun water, rioolvreemd water, discrepantie, afvalwater in het buitengebied, afkoppelen hemelwater, monitoring.

Waterlopen

Het waterschap voert het beheer over het watersysteem met de grotere waterlopen. Sloten in het buitengebied en in kernen vallen onder gemeentelijk of particulier beheer. Onderwerpen van afstemming zijn onder meer peilbeheer, oeverbeheer, baggeren, afvoer van maaisel en eventuele toekomstige herinrichting. Ook duikers, bruggen, beschoeiingen, kademuren en dergelijke vergen afstemming tussen waterschap en gemeente.

Waterkeringen

Het waterschap voert het beheer over regionale waterkeringen. Onderwerpen van afstemming zijn onder meer vergunningen, recreatief medegebruik en eventuele toekomstige herinrichting.

Omgevingsvergunning.

De gemeente geeft omgevingsvergunningen af. Dit geldt ook voor projecten die het waterschap wil realiseren. Samenwerking en afstemming is daarom vereist.

Samenwerkingsverband Twents waternet – Regionale samenwerking.

De 14 Twentse gemeenten, Vitis, provincie Overijssel en waterschap Vechtstromen werken samen in de afvalwaterketen onder de naam Twents waternet. Het betreft het werkgebied van het voormalige waterschap Regge en Dinkel. De samenwerking richt zich op kennisuitwisseling en beoogt de kwaliteit van de uitvoering van de gemeentelijke watertaken en de afwegingen die daarbij aan de orde zijn verder te verbeteren en de kwetsbaarheid te verminderen.

De samenwerking is gestart begin 21ste eeuw rondom riooloverstorten en drukriolering, geïntensiveerd in de periode van het BAW 2011 (Bestuursakkoord Water) en inmiddels uitgebreid met klimaatadaptatie.

3.7 - Formatiecheck.

Rioleringsbeheer is een veelomvattende aangelegenheid en vraagt inzet van menskracht. Bijgaand kader geeft een overzicht van de personele aspecten van de rioleringszorg. Het overzicht volgt de indeling van de Kennisbank van RIONED. De methode geeft een globale check op de omvang van de behorende organisatie van de gemeente.

Uit de globale check van de personele aspecten van de rioleringszorg blijkt dat gemeente Tubbergen een te krappe formatie kent voor het onderwerp riolering en water. Het leidt er onder andere toe dat investeringsprojecten vertraging oplopen ten opzicht van de programmering. Gedurende het opstellen van dit WRP is ook een afdelingsplan opgesteld waarop is afgestemd.

Personele aspecten van de rioleringszorg.

Rioleringsbeheer, inclusief de gemeentelijke watertaken, brengt een omvangrijk takenpakket met zich mee, dat de nodige personele inzet vereist. Met behulp van de Kennisbank Riolering van RIONED en de spreadsheet van module D2000 uit de Leidraad Riolering is een inschatting gemaakt van de benodigde personele inzet. Het is gebaseerd op inwoneraantal, areaalgrootte en geplande investeringen. Het gaat uit van landelijke gemiddelden en houdt geen rekening met lokale bijzonderheden. Het is een hulpmiddel om de lokale personeelsformatie te bespreken.

De taken zijn te verdelen in 3 hoofdgroepen:

1. Algemene taken bij het beheer van de riolering:
 - a. WRP opstellen, jaarprogramma's, overleg beheerders, afstemming andere vakgebieden, terugkoppeling, regelen middelen.
 - b. Uitvoeren van inspecties, controles, metingen en berekeningen.
 - c. Ingaan op klachten, verwerken van revisie en vergunningverlening.

De personele inzet voor deze algemene taken is gerelateerd aan het inwoneraantal.

2. Onderhoud van de bestaande voorzieningen:
 - a. Onderhoud van riolen, aansluitleidingen en kolken.
 - b. Onderhoud van gemalen en de drukriolering buitengebied.
 - c. Onderhoud van drainage en infiltratievoorzieningen.

De personele inzet voor deze onderhoudstaken is gerelateerd aan de areaalgrootte.

3. Maatregelen voorbereiden:
 - a. Aanleg van nieuwe voorzieningen.
 - b. Reparaties aan bestaande voorzieningen.
 - c. Renovatie of vervanging van bestaande voorzieningen.
 - d. Verbeteringsmaatregelen.

De personele inzet voor deze maatregelen is gerelateerd aan de investeringslijst.

Gedurende het opstellen van dit WRP is de formatie intern opnieuw beoordeeld en dat heeft geleid tot een voorstel voor aanpassing dat is meegenomen in dit WRP.

4 - Programmering.

Programmering.

Dit hoofdstuk draait om de programmering van activiteiten die nodig zijn om invulling te geven aan de gemeentelijke watertaken. Dat gaat in de eerste plaats om het dagelijkse beheer en onderhoud. Daarna wordt stilgestaan bij onderzoeksprojecten. Tot slot wordt gekeken naar investeringen om delen van stelsel te renoveren, verbeteren of vernieuwen. De programmering is inclusief jaartallen en kosten. Alle bedragen zijn op prijspeil 2024 met het inzicht van dat moment. In de jaarlijkse begroting en bij kredietaanvragen worden de bedragen geactualiseerd.

4.1 - Beheer en onderhoud.

Het beheer en onderhoud van de riolering is van essentieel belang om het systeem goed te laten functioneren. In hoofdstuk 3 van dit WRP is uiteengezet hoe het beheer en onderhoud wordt georganiseerd in gemeente Tubbergen. In de planperiode wordt dit voortgezet.

Activiteiten die worden uitgevoerd ten behoeve van gemeentelijke watertaken mogen worden toegerekend aan het rioleringsbeheer. Sommige activiteiten worden enkel uitgevoerd ten behoeve van de gemeentelijke watertaken en worden daaraan geheel toegerekend, bijvoorbeeld het inspecteren en reinigen van de riolering. Daarnaast zijn er gemengde activiteiten, zie bijgaand kader. Voor deze activiteiten geeft de begroting aan welk gedeelte van de kosten ten laste van de riolering wordt gebracht, op basis van het beleid uit het WRP. Tot slot zijn er activiteiten die niet bij de riolering horen. Deze zijn natuurlijk niet uitputtend op te sommen. Enkele worden wel aangetipt in hetzelfde kader, omdat er discussie over kan ontstaan.

Voor het dagelijkse beheer en onderhoud is een bedrag opgenomen van €269.000/jaar. Dat wordt vanaf 2025 verhoogd met €43.000/jaar voor het beheer van wadi's en €25.000/jaar gemiddeld voor het uitvoeren van onderzoeken (zie paragraaf 4.2).

Gemengde activiteiten en enkele activiteiten die niet tot de riolering behoren.

Gemengde activiteiten dienen meerdere doelen. Bijvoorbeeld straatreiniging. Dat wordt hoofdzakelijk gedaan voor het schoonhouden van de openbare ruimte. Maar het dient ook de riolering, omdat de kolken dan minder vaak hoeven te worden gereinigd. Van zo'n gemengde activiteit kan een gedeelte van de kosten worden toegerekend aan de rioolheffing. Het percentage van kostentoerekening is enigszins arbitrair en dient naar redelijkheid te worden gekozen.

Onderstaand worden enkele gemengde activiteiten besproken:

- **Straatreiniging.**
Straatreiniging dient in eerste plaats het beheer van de openbare ruimte. In tweede instantie treedt een besparing op bij het reinigen van de kolken. In gemeente Tubbergen worden de kosten van straatreiniging voor 1/3 toegerekend aan de rioleringszorg.
- **Kwijtschelding.**
Volgens het minimabeleid kan kwijtschelding worden aangevraagd, dit wordt voor 50% doorbelast aan de rioolheffing.
- **Sloten binnen de bebouwde kom.**
Sloten binnen de bebouwde kom vormen een kans om hemelwater af te koppelen van de riolering en passen bij duurzaam stedelijk waterbeheer. Het is verdedigbaar de kosten hiervan deels toe te rekenen aan de rioleringszorg. In gemeente Tubbergen gebeurt dit voor een jaarlijks vast bedrag van €51.000.
- **Onderhoud WADI's.**
Een WADI is in essentie een voorziening voor de hemelwaterzorgplicht van een gemeente. In de praktijk zien bewoners een WADI vaak als een groenvoorziening of een speelplek. Die functies heeft een WADI vaak ook. Het lijkt redelijk het beheer volledig toe te rekenen aan de rioolheffing. Het reguliere maaien blijft vallen onder groenonderhoud.
- **Waterdoorlatende verharding.**
Waterdoorlatende verharding is primair een verharding (bijvoorbeeld rijbaan, parkeerplaats, fietspad of wandelpad). Het feit dat de verharding doorlatend is, draagt bij aan het verwerken van regenwater en het aanvullen van het grondwater. Het lijkt redelijk het beheer volledig toe te rekenen aan de rioolheffing.

Onderstaand worden enkele activiteiten besproken die niet tot de riolering behoren:

- **Onkruidbestrijding** wordt niet uitgevoerd ten behoeve van de rioleringszorg. Enige vertraging van de afstroming op straat naar de riolering is zelfs gunstig.
- **Bomen planten** doe je niet ten behoeve van de gemeentelijke watertaken. In de winter kan een hoge grondwaterstand een probleem zijn die je aanpakt met maatregelen, zoals drainage. Een boom helpt niet of nauwelijks omdat de verdamping in de winter vrijwel stilstaat. In de zomer verdampt een boom juist veel water en dat kan zelfs ongewenst zijn vanwege verzakingsrisico van aangrenzende bebouwing. In brede zin van de klimaatopgave heeft het planten van bomen wel veel effect, de afweging is uiteraard altijd integraal.
- **Groen-blauwe daken** dienen verschillende doelen, zoals het versterken van de biodiversiteit, afvangen van

4.2 - Onderzoeksprojecten.

Onderzoek en planvorming zijn nodig om goed zicht te houden op de ontwikkeling van het rioolstelsel. Het helpt om de goede koers te houden binnen de rioleringszorg. Bijgaand overzicht toont de geplande projecten. Doorklikken op een onderwerp brengt u bij een kader met extra informatie. Het is goed denkbaar dat tijdens de looptijd van dit WRP nog enkele acties worden toegevoegd vanuit actuele ontwikkelingen.

Onderzoeksprojecten met een regionaal karakter worden voorgedragen voor uitvoering onder de paraplu van het Twents waternet.

Programma onderzoeksprojecten in de planperiode 2025-2030			
Onderwerp	Periode		
	2025-2026	2027-2028	2029-2030
Actieplan maken werkwijze rioolbeheer intern			
Communicatie rioleringsbeleid verbeteren			
Ongeoorloofde lozingen op de drukriolering aanpakken			
Monitoring systeem-functioneren opzetten (eventueel samen met TWN)			
Wadi's onder de loupe			
Beleid riolering buitengebied actualiseren			
Rasmarient actualisatie elke 2 jaar			
Hemelwaterbeleid gebiedsgericht uitwerken			
Rioleringsbeleid concreet verwoorden per perceel voor Omgevingsplan			
Degradatie-analyse			
Onderzoek persleidingen (eventueel samen met TWN)			

Actieplan maken voor werkwijze rioolbeheer intern

Gedurende het opstellen van dit WRP is een workshop gehouden over de knelpunten en werkwijze van het rioolbeheer, met als doel dit verbeteren. Tijdens de workshop zijn de volgende actiepunten benoemd:

1. Tweemaal per jaar overleg "buiten-binnen"
2. Hemelwater uitbannen bij de drukriolering.
 - a. PVA (plan van aanpak) opstellen.
 - b. Strengen selecteren waar het probleem groot is.
 - c. Communicatie met bewoners voorbereiden.
 - d. Methoden selecteren, zoals uitroken, kleurstof en risonic.
 - e. Achtervang organiseren met handhaving.
3. Ongeoorloofde lozingen op de riolering aanpakken.
 - a. PVA (plan van aanpak) opstellen.
 - b. Rolverdeling tussen gemeente en omgevingsdienst organiseren.
 - c. Communicatie met lozers voorbereiden.
 - d. Knelpunten aangeven op kaart: melkvet, gier, horeca, doekjes.
4. Ombouw 2G naar 4G.
5. Digitale systemen op orde krijgen.
 - a. GeoVisia vullen
6. Renovatie verouderde rioolgemalen.
7. Meer aandacht voor bergbezinkvoorzieningen.
 - a. Jaarlijks geheel reinigen.
 - b. Jaarlijks meetapparatuur, ledigingspomp en reinigingsinstallatie checken.
 - c. Per keer 1 voorziening helemaal toelichten en bespreken voor begrip?
8. Meer aandacht voor wadi's.
 - a. Groenbeheer door de groenmensen, maar met aanwijzingen vanuit het waterbeheer en met extra budget vanuit waterbeheer.
 - b. Meer aandacht voor de ondergrondse voorziening. Deze moet zodanig goed afvoeren dat de wadi na een dag weer droog en beschikbaar is.
 - c. Per keer 1 wadi belichten in een bespreking.

Communicatie rioleringsbeleid verbeteren

Communicatie van het beleid voor water en riolering verbeteren. Intern het beleid uitdragen. Extern burgers en bedrijven wijzen op mogelijkheden en op geldende regels.

Ongeoorloofde lozingen op de drukriolering aanpakken

Er lijkt sprake te zijn van ongeoorloofde lozingen op de drukriolering, zoals vet en mest. De bedoeling is om dit aan te pakken, samen met de Omgevingsdienst en het Waterschap. Daarnaast is het ongewenst om hemelwater te lozen op de drukriolering omdat dit leidt tot overbelasting en hogere kosten.

Hemelwaterbeleid gebiedsgericht uitwerken

In het WRP is het hemelwaterbeleid op hoofdlijnen geformuleerd. De volgende stap is uitwerking per wijk of buurt. Zie de [principes voor hemelwaterbeleid](#) en de [checklist per buurt](#) als basis voor dit project. De uitkomst van dit project is concreet hemelwaterbeleid per buurt. Dit is inclusief een hemelwaterverordening.

Monitoring systeem-functioneren opzetten

De bedoeling van dit project is om een systeem op te zetten waarmee het functioneren van de riolering continu in de gaten wordt gehouden. Bij afwijking volgt nadere analyse en eventueel actie. Dit project wordt voorgedragen voor uitvoering onder de paraplu van Twents waternet.

Wadi's onder de loupe

De bestaande wadi's dienen een belangrijk doel, maar werken niet altijd en overal optimaal. Er blijft te vaak water in staan terwijl dit behoort te infiltreren. Het project heeft tot doel om de wadi's onder de loupe te nemen. Duidelijke richtlijnen opstellen voor nieuwe wadi's en deze meegeven aan projectontwikkelaars. Let op dat er een ondergrondse constructie met korrels, drainage, regelput en afvoermogelijkheid wordt meegenomen in het ontwerp. Bij bestaande wadi's verdient het onderhoud meer aandacht zodat de bodem voldoende doorlatend blijft. Wadi's horen na een dag weer droog te staan. Dit is niet alleen van belang voor het feitelijke functioneren, maar ook voor de beeldvorming.

Beleid riolering buitengebied actualiseren

In het buitengebied worden veranderingen verwacht, waaronder nieuwe functies op bestaande kavels. De vraag is of het huidige rioleringsbeleid voor het buitengebied geschikt is om al deze ontwikkelingen te volgen of dat nieuw beleid meer geschikt is. De eigenaar van een IBA is zelf verantwoordelijk voor het functioneren en daarbij noodzakelijk beheer en onderhoud.

Risicogestuurde rioolvernieuwing met behulp van model Rasmariant.

In de aanloop naar het onderhavige WRP heeft een herberekening plaatsgevonden van het risico-gestuurde rioolbeheer met het computermodel Rasmariant. Belangrijke conclusies uit dit onderzoek zijn de volgende:

- De totale vervangingswaarde van het areaal in gemeente Tubbergen is €110 miljoen.
- Gedurende de planperiode 2025-2030 en de jaren daarna tot 2035 kan worden volstaan met een lager budget voor rioolvernieuwing, namelijk gemiddeld M€0,7 per jaar. Dit komt omdat veel riolen in Tubbergen nog in redelijke tot goede staat verkeren. De risico-gestuurde aanpak leidt ertoe dat riolen niet onnodig vroeg worden vernieuwd, maar pas als dit echt nodig is. Tussen 2050 en 2080 is de verwachting dat er een forse toename is in vervangingsprojecten.
- Genoemde bedragen zijn gebaseerd op kostenkengetallen voor rioolvervanging inclusief WRU (Winst Risico Uitvoering), VAT (Voorbereiding Toezicht en AK (algemene kosten)), maar exclusief BTW. De raming is overeenkomstig de Kennisbank van Stichting RIONED op prijspeil 2024. Omdat het onzeker is hoe de prijzen komende jaren gaan worden, is het advies om dit aspect jaarlijks te betrekken bij de vaststelling van de verordening rioolheffing. Dus niet één discutabele aanname in dit WRP, maar een jaarlijkse actuele blik op de stand van zaken, waarbij de inflatie wordt betrokken.

Hemelwaterbeleid gebiedsgericht uitwerken

In het WRP is het hemelwaterbeleid op hoofdlijnen geformuleerd. De volgende stap is uitwerking per wijk of buurt. Zie de [principes voor hemelwaterbeleid](#) en de [checklist per buurt](#) als basis voor dit project. De uitkomst van dit project is concreet hemelwaterbeleid per buurt. Dit is inclusief een hemelwaterverordening.

Rioleringsbeleid concreet verwoorden per perceel voor het Omgevingsplan

In het Omgevingsplan wordt in het digitale stelsel het beleid per perceel weergegeven. Het beleid voor afvalwater, hemelwater en grondwater staat hier toegespitst per perceel. Zie dit [voorbeeld voor concreet uitgewerkt beleid per perceel in het Omgevingsplan](#).

Degradatie-analyse

Riolering heeft een eindige levensduur. Na verloop van tijd kunnen bijvoorbeeld zettingen optreden of lekkende voegen of aantasting van beton. Een belangrijke indicator is de leeftijd, maar soms zijn relatief jonge riolen toch snel versleten, bijvoorbeeld door slechte aanleg of door aantasting ten gevolge van lozingen vanuit de drukriolering. De toestand van de riolering wordt daarom periodiek geïnspecteerd met behulp van speciale rijdende camera's. Dat resulteert in een nauwkeurige beoordeling en rapportage. Dit wordt om ieder jaar uitgevoerd (Rasmariant).

Naast dat Rasmariant kijkt naar de schade cijfers die voortkomen uit de inspecties worden er ook waardes gehangen aan de omgeving. Zoals:

- Aantal adressen op en achter de streng.
- wegtype (hoofdwegen, openbaar vervoer)
- Naastliggende gasleidingen

In het project degradatie-analyse wordt systematisch gekeken naar de achteruitgang van de bestaande riolering, inclusief extrapolatie naar de toekomst. Dit geeft een inschatting van de kosten voor het in stand houden van de riolering op korte en langere termijn. Dit is belangrijke input voor de berekening van de benodigde rioolheffing.

Onderzoek persleidingen

Om te komen tot een beheer- en onderhoudsplan dient eerst de conditie (lekkage, sterkte, hydraulica en zetting) van de bestaande persleidingen te worden bepaald. Dit kan door de prioritaire persleidingen te reinigen d.m.v. piggen en te inspecteren d.m.v. intelligent pigging, ultrasoon of elektroscan. Daarnaast kan veel informatie worden ontleend aan de beoordeling van persleidingen die vervangen zijn/worden. Omdat inwendig onderzoek bij persleidingen relatief duur is, ligt het voor de hand om op zoek te gaan en gebruik te maken van kennis, inzichten en ervaring die elders al is opgedaan (literatuurstudie). Dit project wordt voorgedragen voor uitvoering onder de paraplu van Twents Waternet.

4.3 - Programmering van vernieuwingsprojecten.

De riolering is opgebouwd uit een groot aantal objecten, zoals in §3.1 omschreven. Deze objecten verouderen en moeten om de zoveel tijd worden gerenoveerd of vervangen, zoals in §3.3 is toegelicht. Dit is een doorgaand proces met de bedoeling om de riolering op lange termijn in stand te houden.

De vernieuwingsprojecten bestaan uit de volgende categorieën:

- Verouderde riolen vernieuwen.
 - Verouderde riolen moeten op enig moment worden vernieuwd, door middel van renovatie of rioolvervanging. Zie bijgaand kader met meer informatie over risicogestuurde rioolvernieuwing met behulp van model Rasmariant.
- Riolering meeliften met ruimtelijke ontwikkelingen.
 - Bij ingrijpende ruimtelijke ontwikkelingen wordt soms meegelift met nieuwe riolering terwijl die nog enige tijd had meegekund, zie paragraaf 3.4. Het riool wordt dan iets te vroeg vernieuwd als je het alleen vanuit de riolering bekijkt, maar dan is alles weer helemaal nieuw en gaat lang mee.
- Verbeteringsmaatregelen aan de riolering.
 - Verbeteringsmaatregelen zijn gericht op het aanpassen van de riolering aan veranderde omstandigheden en nieuwe inzichten. Denk aan het vergroten van een 50 jaar oud riool omdat er meer afvalwater doorheen moet dan vroeger. Of denk aan extra voorzieningen om zware buien te kunnen verwerken
- Rioolgemalen vernieuwen.
 - Het benodigde budget voor het vernieuwen van onderdelen van de rioolgemalen (afgezien van de pompunits van de drukriolering) wordt geraamd op €200.000 per jaar.
- Drukriolering vernieuwen.
 - Het benodigde budget voor het vernieuwen van onderdelen van de drukriolering in het buitengebied wordt geraamd op €230.000 per jaar.
- Waterlopen her-profileren.
 - Waterlopen moeten naast het normale jaarlijkse onderhoud, na verloop van tijd worden opnieuw op profiel worden gebracht.
- Restkredieten uit de vorige planperiode afronden. Naast nieuw op te starten projecten zijn er nog restkredieten.
 - Dit betreft projecten die zijn opgestart in de vorige planperiode maar nog niet zijn afgerond. Dit is soms veroorzaakt door personeelstekort, maar soms ook door vertraging door het meeliften met andere vakdisciplines en de daarmee gepaard gaande complexiteit. Deze projecten zijn dus reeds concreet benoemd en er is krediet verleend door de gemeenteraad. In de uitvoeringsprogramma zijn deze projecten opgenomen en wordt een inhaalslag gemaakt de komende jaren.
- Subsidie duurzaamheid.
 - Om onze bedrijven en inwoners te stimuleren om regenwater af te koppelen en hun eigen terrein te vergroenen wordt er voorgesteld een subsidieregeling vast te stellen (bij het opstellen van de begroting van 2025), voor de duur van vier jaar. Het beschikbare budget wordt voorgesteld op €50.000,-/jaar, dit budget wordt niet ten laste gebracht van de rioolheffing.

In de planperiode wordt gestreefd naar het volgende investeringsniveau voor projecten (dit overzicht is exclusief de beschikbare restkredieten):

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Extra lasten personeel	€ 176.000	€ 176.000	€ 176.000	€ 176.000	€ 176.000	€ 176.000
Pompgemalen	€ 139.833	€ 139.833	€ 139.833	€ 139.833	€ 139.833	€ 139.833
Randvoorzieningen	€ 63.000	€ 63.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Pompen drukriool	€ 153.000	€ 153.000	€ 153.000	€ 153.000	€ 153.000	€ 153.000
Persleiding drukriool	€ 77.917	€ 77.917	€ 77.917	€ 77.917	€ 77.917	€ 77.917
Riooloverstorten	€ 67.500	€ 67.500	€ 67.500	€ -	€ -	€ -
Renovatie riool	€ 193.311	€ -	€ -	€ -	€ 36.935	€ 22.267
Rioolvervang	€ 700.000	€ 700.000	€ 700.000	€ 700.000	€ 700.000	€ 700.000
Maatregelen SSW		€ -	€ 250.000	€ 250.000	€ 250.000	€ 250.000
Klimaatmaatregelen		€ -	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000
Grondwater	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Totaal	€ 1.620.561	€ 1.427.250	€ 2.177.250	€ 2.109.750	€ 2.146.685	€ 2.132.017

* In de tabel staan globale ramingen per jaar. In de praktijk kan worden gekozen om het ene jaar meer te investeren en het andere jaar minder. Dit wordt financieel opgevangen in de spaarvoorziening riolering.

5 - Rioolheffing

Rioolheffing

Dit hoofdstuk draait om de bekostiging van de gemeentelijke watertaken via de rioolheffing. Als eerste wordt ingegaan op het wettelijke kader voor de rioolheffing. Daarna staan wij stil bij de vraag welke generatie opdraait voor kosten van investeringen en hoe je jaarlijkse schommelingen in de rioolheffing kunt voorkomen. Vervolgens komt aan de orde welk tariefsysteem de gemeente hanteert voor de rioolheffing. Tot slot volgt de doorrekening tot de benodigde rioolheffing.

5.1 - Wettelijk kader voor de rioolheffing.

De wettelijke basis voor de rioolheffing is opgenomen in [artikel 228a van de Gemeentewet](#).

De rioolheffing is een bestemmingsheffing. De inkomsten uit de rioolheffing zijn alleen beschikbaar voor uitgaven gerelateerd aan de gemeentelijke watertaken. De inkomsten uit de rioolheffing mogen wel aangevuld worden met inkomsten uit de algemene middelen. In fiscaal-juridische zin betekent dit dat de heffing een zuivere belasting is. Belangrijke aandachtspunten van de rioolheffing zijn:

- De opbrengsten zijn bestemd voor het doel waarvoor de heffing in het leven is geroepen:
 - het inzamelen en transporteren van afvalwater;
 - het verwerken van hemelwater;
 - het ingrijpen in de grondwaterstand.
- De heffing mag niet hoger zijn dan de kosten die de gemeente voor dit doel maakt (maximaal 100% kostendekkend). Ook mag de gemeente de opbrengst niet aan andere zaken uitgeven.
- De vormgeving van de heffing moet een relatie hebben met de gemeentelijke watertaken. De gemeente treft de voorzieningen in het algemeen belang, maar zij moet de kosten wel op een aanvaardbare manier verdelen. Dit houdt in dat er een zekere relatie moet zijn tussen het kostenverhaal via de rioolheffing en het belang dat de belastingplichtige heeft bij de voorzieningen (profijtbeginself).

Artikel 228a Gemeentewet:

- Onder de naam rioolheffing kan een belasting worden geheven ter bestrijding van de kosten die voor de gemeente verbonden zijn aan:
 - de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, alsmede de zuivering van huishoudelijk afvalwater en
 - de inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van het ingezamelde hemelwater, alsmede het treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.
- Ter zake van de kosten, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en b, kunnen twee afzonderlijke belastingen worden geheven.
- Onder de kosten, bedoeld in het eerste lid, wordt mede verstaan de omzetbelasting die als gevolg van de Wet op het BTW-compensatiefonds recht geeft op een bijdrage uit dat fonds.

De kaders van de begrotingsregels liggen vast in:

- Gemeentewet

- Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken
- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
- Notitie riolering commissie BBV
- Jurisprudentie (i.o.)

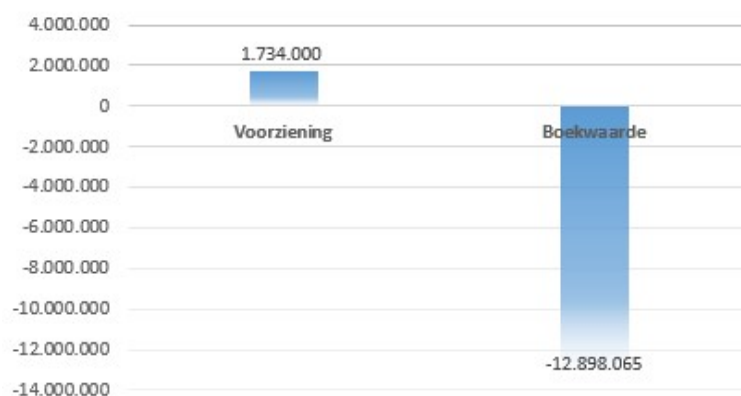
In bijgaand kader wordt in negen onderwerpen ingegaan op de specifieke onderdelen van de begrotingsregels voor de rioolheffing vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Begrotingsregels voor de rioolheffing vanuit het Besluit Begroting en verantwoording (BBV)	
Onderwerp	
1. Afschrijvingslasten uitbreidingsinvesteringen	Dit betreft investeringen die leiden tot een toename van het aantal aangesloten percelen. BBV: Investeren met economisch nut, dus activeren en afschrijven. Eerste aanleg wordt veelal bekostigd uit grondprijs (via grondexploitatie).
2. Afschrijvingslasten vervangingsinvesteringen (ook sparen of ideaalcomplex is mogelijk)	Voor vervangingsinvesteringen zijn er 3 mogelijkheden. a. Hoofregel BBV is: activeren en afschrijven, zoals bij uitbreidingsinvesteringen. b. Sparen via voorziening. c. Ideaalcomplex: Bedrag voor vervanging in rioolheffing is gelijk aan (jaarlijkse) omvang vervangingsinvestering. Bij vervangingsplekken kan het tarief meestijgen of kan een combinatie worden gemaakt optie a, b en c.
3. Rentelasten investeringen	Veel gemeenten werken met renteomslag percentage: $\text{rente} \times \text{activa riolering}$. Gemeenteraad kan besluiten tot rentetoe rekening over reserves en voorzieningen. BBV – Rente: Rentetoe rekening aan taakvelden is verplicht (Notitie Rente BBV).
4. Groot onderhoud of toevoeging voorziening onderhoud	Het onderscheid van groot onderhoud ten opzichte van vervanging is dat vervanging levensduur-verlengend is. Bv deelrelining wordt niet gezien als groot onderhoud.
5. Klein onderhoud, toerekeningen, personele lasten, administratieve lasten etc.	De kosten van de overhead mogen wel mee worden genomen in de kostprijsberekening voor het tarief. In artikel 63 lid 2 van de BBV staat dat je alle kosten mag activeren (verrijgingsprijs= inkoopprijs + bijkomende kosten). In het verleden heeft de gemeente Tubbergen (in de tijd voor Noaberkracht) ook uren toegerekend aan investeringsprojecten. Later, toen we Noaberkracht werden, hebben we voor een andere kostentoe rekening gekozen, namelijk rechtstreeks t.l.v. de exploitatie. Het belang van een toelichting op de kostendekkendheid in de paragraaf lokale heffingen is toegenomen. Veel rechtszaken gaan over toerekeningen, dat vraagt om een goede onderbouwing (vooraf) van alle toerekeningen aan de rioolheffing. Een actuele kostendekkingsberekening die aansluit bij het GRP en bij de verordening.
6. BTW	Gemeente mag bij berekening hoogte rioolkosten ook geraamde btw meenemen. • Btw-Component in heffing naar concern of komt in een reserve riolering.
7. Overschot op rekeningbasis	Een overschot op rekeningbasis kan in principe vrijvallen in algemene middelen. Maar er is veel voor te zeggen: "Geld opgehaald bij de burger voor het riool blijft in het riool". De gemeenteraad bepaalt wat er gebeurt via de financiële verordening.
8. Voorziening riolering	Reserves zijn gereserveerde bedragen waar geen verplichtingen tegenover staan. Voorzieningen zijn gereserveerde bedragen waar wel verplichtingen tegenover staan. Er zijn 3 typen voorzieningen voor riolering: 1. Groot onderhoud. 2. Vervangingsinvesteringen. 3. Niet uitgevoerd werk (besparing kapitaallasten).

5.2 - Lastenverdeling over generaties en tariefs-egalitatie.

Het berekenen van de benodigde rioolheffing is in essentie het in balans brengen van de inkomsten en uitgaven. Tussen beide staat de keuze van afschrijven en/of sparen. Deze keuze heeft een dempend effect maar omvat ook een keuze welke generatie profijt heeft van een werk en welke ervoor betaalt. Daarnaast is een demper gewenst als tariefs-egalitatie, zodat de heffing niet van jaar tot jaar varieert afhankelijk van de projecten van dat jaar en van eventuele mee- of tegenvallers. In bijgaand kader meer informatie over verdeling van de lasten over huidige en toekomstige generaties:

Bijgaande grafiek toont de stand van de voorziening(en) plus reserve, tegenover de openstaande kredieten en de boekwaarde van de activa. Populair gezegd: het geld in de portemonnee en de rekening die nog onderweg is en de restschuld van de hypotheek van oude investeringen. Het gaat om een voorziening/reserve van 1,7 miljoen euro een boekwaarde van 12,9 miljoen euro, alle waarden per 1 januari 2024. Deze grafiek kan sterk verschillen van gemeente tot gemeente. Sommige hebben vooral schulden, andere vooral spaargeld. Belangrijk is wel om hierbij op te merken dat het totaalplaatje van een gemeente meer omvat dan alleen de riolering.

Verdeling van de lasten over huidige en toekomstige generaties:

Ten eerste is het mogelijk investeringen langjarig af te schrijven:

- Investeringen in de riolering voor verbeteringsmaatregelen en rioolvervangning moeten volgens de regels van de BBV worden geactiveerd en langjarig afgeschreven. Afschrijven is op methodische wijze, afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur, ten laste van de exploitatie brengen van kapitaalgoederen.
- Dit is vergelijkbaar met het aangaan van een lening bij een bank of de eigen organisatie. Het leidt tot spreiding van de lasten over de toekomstige jaren.
- De afschrijving per jaar kan gaan met de annuïteitenmethode of met lineaire afschrijving.
- Een kenmerk van lenen is dat rente wordt betaald. Bij 5% rente en lineaire afschrijving over 40 jaar wordt bijvoorbeeld in totaal ongeveer evenveel betaald aan rente als aan afschrijving.
- Afschrijven heeft als voordeel dat het geld niet vooraf in een spaarvoorziening beschikbaar hoeft te zijn.
- De kerngedachte van activeren is dat de lasten worden gedragen door de generatie die profijt heeft van de gerealiseerde werken. Elk rioolwerk wordt daarbij gezien als een investering met economisch nut omdat het bijdraagt aan het genereren van middelen met de rioolheffing.
- Bij het bepalen van de afschrijvingstermijn kijk je naar de verwachte economische levensduur ofwel de toekomstige gebruiksduur. De afschrijvingstermijn is dikwijls korter dan de verwachte technische levensduur. Soms verouderd een riool sneller of wordt een riool voortijdig vervangen vanwege hydraulische capaciteit of aanpak van de openbare ruimte.
- Meerjarig afschrijven voor een werk legt een soort hypotheek op de volgende generatie. Het is een maatschappelijke afweging of je het systeem met schulden wilt overdragen aan de volgende generatie.
- Afschrijven veronderstelt dat de maatschappij over tientallen jaren nog in staat is de lasten op te brengen.

Ten tweede is het mogelijk te sparen.

- Sparen kan door vorming van een voorziening, dat is een beschermde spaarpot ten behoeve van een specifiek omschreven doel. Een kanttekening bij de keuze voor een voorziening is dat je vooraf moet aangeven waarvoor de voorziening bedoeld is. De geraamde uitgaven in het WRP lijken een voldoende goede basis voor het opbouwen van een voorziening.
- Aan het saldo in de voorziening mag rente worden toegekend, mits bij de berekening van benodigde middelen is gerekend met de contante waarde methode, dus met rente en inflatie gedurende de periode dat voor een werk wordt gespaard.
- De kerngedachte van sparen is dat je eerst het geld te hebben en het dan pas uit te geven.
- Sparen heeft als nadeel dat nu al betaald moet worden voor een vervangingspiek die pas later gaat optreden en bovendien onzeker is.
- Je laat de huidige generatie betalen voor het profijt van de volgende generatie.

Ten derde is het mogelijk te werken met het ideaalcomplex of versneld afboeken.

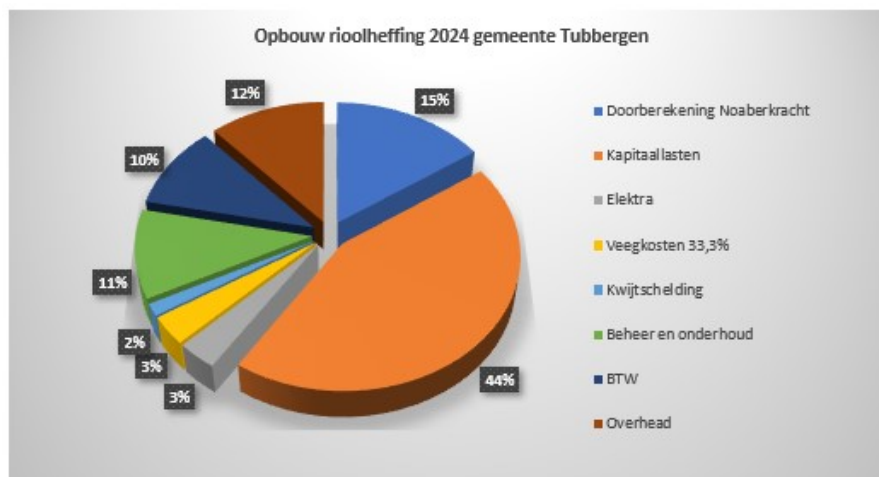
- Bij het ideaalcomplex wordt gestreefd naar balans tussen de inkomsten en de uitgaven in elk jaar, waarbij investeringen direct worden afgeboekt.
- Begrotingstechnisch is een voorziening vereist als tussenstap van de investering naar de exploitatie. Deze voorziening wordt tevens gebruikt om de kleine schommelingen tussen de jaren uit te dempen.
- Het streven is om enerzijds geen rente te betalen en anderzijds niet teveel te sparen.
- Deze vorm is goed bruikbaar voor activiteiten met een repeterend karakter, zoals veelal het geval is bij het vervangen of renoveren van riolen, gemalen en dergelijke. Het verschilt per gemeente hoe vlak of grillig de investeringslijn in de tijd verloopt.
- De kerngedachte bij het ideaalcomplex is dat elke generatie het systeem netjes in stand houdt door op te draaien voor het vervangen van versleten onderdelen. Je bekijkt daarbij het gehele rioolstelsel als een samenhangend systeem en niet elk riool als een afzonderlijk werk.
- Versneld afboeken geeft dezelfde kenmerken als het ideaalcomplex, maar is flexibeler, met name als de investeringen enigszins wisselen in de loop der jaren.

5.3 - Vormgeving van het tariefsysteem van de rioolheffing.

Gemeenten hebben vanuit de Gemeentewet – artikel 2.28 de mogelijkheid tot een heffing om de kosten voor de gemeentelijke watertaken te bestrijden.

Bijgaand kader schetst enkele wetenswaardigheden rondom de rioolheffing en mogelijke varianten. In het volgende kader staat een overzicht van de belangrijkste kenmerken van de verordening rioolheffing in onze gemeente.

In onderstaande grafiek is te zien hoe de rioolheffing is opgebouwd (2024) op hoofdlijnen:

Achtergrondinformatie bij het tariefsysteem van de rioolheffing.

De rioolheffing kan gericht zijn op de eigenaar of de gebruiker van een perceel. Beide worden veel toegepast in Nederland. Sommige heffingsmaatstaven passen beter bij eigenaar, andere juist bij gebruiker.

De wet geeft de mogelijkheid voor een gesplitste heffing, dat is een aparte heffing voor alleen het afvalwater en daarnaast een heffing voor hemel- en grondwater. De gedachte is dat de heffing dan klaar is voor een waterketenbedrijf dat zich alleen richt op afvalwater. In de praktijk is het lastig omdat oude rioolstelsels veelal van het gemengde stelseltype zijn. Daarnaast moeten bij een gesplitste heffing ook de kapitaalslasten van oude investeringen alsnog worden opgesplitst. Het idee van een waterketenbedrijf is niet meer zo actueel.

De rioolheffing mag niet worden gebaseerd op inkomen, winst of vermogen. Wel op het profijtbeginsel of het kostenveroorzakingsbeginsel. Verder mag de heffing worden gebruikt ter ondersteuning van beleidsdoelen, mits er geen sprake is van willekeur of onredelijkheid.

Redelijke heffingsmaatstaven zijn: een vast bedrag per perceel, bedrag naar waterverbruik, bedrag naar huishoudgrootte, bedrag naar perceelgrootte, bedrag naar verhard oppervlak, bedrag naar WOZ-waarde van het eigendom:

- Een vast bedrag per perceel is de eenvoudigste heffingsmaatstaf. Het past zowel bij heffing van eigenaren als gebruikers.
- Een bedrag naar waterverbruik sluit aan bij het profijtbeginsel, want wie veel gebruikt betaalt extra. Het komt ook sympathiek en eerlijk over. Het sluit echter niet aan bij de kostenveroorzaking omdat de kosten voor de riolering nauwelijks worden beïnvloed door de mate van afvalwater. Perceptiekosten zijn hoger doordat informatie van het drinkwaterbedrijf benodigd is. Het past alleen bij een gebruikersheffing.
- Een bedrag naar huishoudgrootte lijkt impliciet op waterverbruik. Daarnaast doet het recht aan het profijtbeginsel omdat iedereen persoonlijk belang heeft bij de bescherming van de volksgezondheid. Perceptiekosten zijn laag doordat het bevolkingsregister goed op orde is en bij de gemeente. Het past alleen bij een gebruikersheffing.
- Een bedrag naar perceelgrootte sluit aan bij kostenveroorzaking. Grote percelen leiden tot extra riolering en dus tot extra kosten. Het is eenvoudig en leidt tot weinig perceptiekosten. Het past bij een eigenarenheffing.
- Een bedrag naar verhard oppervlak. Dit sluit aan bij het kostenveroorzakingsbeginsel. De kosten van de dimensionering van de riolering worden grotendeels bepaald door de hoeveelheid hemelwater en dus door het aangesloten verhard oppervlak. Perceptiekosten hoger doordat extra gegevens benodigd zijn, bijvoorbeeld op basis van luchtfoto's. Het past vooral bij een eigenarenheffing.
- Een bedrag naar de WOZ-waarde. Dit sluit aan indirect bij zowel profijt- als kostenveroorzakingsbeginsel. De eerste gedachte is dat een kostbaar perceel meer waardevermeerdering heeft door de aansluiting op de riolering. De tweede gedachte is dat hogere kosten vooral worden veroorzaakt door uitgestrekt wonen vanwege extra meters riolering in de weg en door groot wonen vanwege meer verhard oppervlak. Indirect horen uitgestrekt en groot wonen meestal bij een hoge WOZ-waarde. Het past vooral bij eigenarenheffing, maar komt ook voor bij gebruikersheffing. Perceptiekosten zijn laag.
- Combinaties van genoemde heffingsmaatstaven zijn ook toegestaan, zoals deels van eigenaren en deels van gebruikers, maar het wordt al gauw ingewikkeld en leidt dan tot hogere perceptiekosten.
- Bij alle heffingsmaatstaven anders dan een vast bedrag is het verstandig een minimum en een maximum te definiëren om disproportionaliteit te voorkomen.

Kwijtscheldingsbeleid richt zich op degenen die niet in staat zijn hun rioolheffing te betalen. Dit kan worden bekostigd vanuit een sociale geldstroom bij de gemeente of vanuit de rioolheffing. Het laatste impliceert dat de anderen dan meer moeten betalen. Boekhoudkundig kan het worden genoteerd als kostenpost of als vermindering van de inkomsten. Kwijtschelding komt meer voor bij gebruikers dan bij eigenaren.

Vrijstelling van de heffing wordt soms verleend voor garageboxen, ventwagens en religieuze instellingen vanuit praktische of levensbeschouwelijke overwegingen.

Kenmerken van de verordening riool- en waterzorgheffing 2024 gemeente Tubbergen.

- Het betreft een gecombineerde riool- en waterzorgheffing voor zowel afvalwater alsook hemelwater en grondwater, dus geen gesplitste heffing met aparte verordeningen.
- De heffing wordt deels opgelegd aan de eigenaar en deels aan de gebruiker van een perceel. De heffing is dus opgebouwd uit twee gedeelten.
- Het gaat niet alleen om onroerende maar ook om roerende zaken.
- De heffing is zowel van toepassing op directe als indirecte afvoer.
- De heffingsmaatstaf is apart gedefinieerd voor eigenaar en gebruiker:
 - Eigenaar:
 - Het eigenarendeel wordt geheven naar een vast bedrag per perceel.
 - Vast tarief € 219,30.
 - Als alleen hemelwater wordt afgevoerd is het tarief € 61,80.
 - Gebruiker:
 - Het gebruikersdeel wordt geheven naar het aantal kubieke meters water dat vanuit het perceel wordt afgevoerd.
 - De afgevoerde hoeveelheid water wordt gelijkgesteld aan de aangevoerde hoeveelheid leidingwater, plus eventuele ingelaten of opgepompte hoeveelheid water.
 - Er wordt gebruik gemaakt van de drinkwatergegevens van Vitens. Hemelwater wordt buiten beschouwing gelaten.
 - Bij afvoer van 0m³ tot en met 300m³ bedraagt het tarief € 74,50.
 - Elke extra 100m³ of deel daarvan leidt tot een extra tarief van € 74,50 voor zover het niet om meer dan 10.000m³ gaat.
 - Vanaf 10.000m³ is het tarief € 7.301,- plus voor elke extra 100m³ of deel daarvan een tarief van € 37,25 tot een maximum van € 26.261,25.
- Er geldt vrijstelling voor gemeentelijke gebouwen en voor religieuze instellingen.
- Losse garageboxen en dergelijke op een aparte kavel behoren een aanslag te krijgen, maar die wordt in de praktijk niet opgelegd.

Een veel voorkomende situatie betaalt € 293,80 namelijk die van een eigen woning met minder dan 300m³ leidingwaterverbruik.

De meeste huurders betalen slechts € 74,50. De verhuurder wordt aangeslagen voor € 219,30 eigenarenheffing. Wellicht probeert de verhuurder deze te verhalen op de huurder, in of naast de kale huurprijs, maar het puntensysteem van huurbescherming houdt hier geen rekening mee.

5.4 - Berekening van de benodigde rioolheffing.

Deze paragraaf geeft de doorrekening naar de benodigde rioolheffing om voldoende geld te hebben voor het beheer en de geplande projecten. De gegevens en de keuzes van de voorgaande delen uit het WRP komen hier bij elkaar en leiden tot de benodigde rioolheffing. In bijgaand kader staan de uitgangspunten bij de berekening van de benodigde rioolheffing beknopt weergegeven.

De rioolheffing is voor de planperiode 2025-2030 berekend. De resultaten staan in onderstaande tabel.

De rioolheffing dient de eerste jaren jaarlijks met iets meer dan €10,- te stijgen voor de meest voorkomende tariefklasse. Hierbij is nog geen rekening gehouden met inflatie, dus de prijsindex komt er overheen. Met een indicatieve doorkijk naar een periode van 20 jaar zal de rioolheffing met totaal €163 euro stijgen. Ieder jaar wordt de rioolheffing vastgesteld door de gemeenteraad.

Jaar	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Tarief rioolheffing	€ 293,80	€ 304,08	€ 314,73	€ 325,74	€ 337,14	€ 355,69	€ 304,08

- * In de tabel staat de berekende rioolheffing voor de meest voorkomende tariefklasse in gemeente Tubbergen.
- * Bij de berekende waarden zit nog geen inflatie verrekend, dus de prijsindex komt er nog overheen.
- * Aan de berekende waarden kunnen geen rechten worden ontleend. Jaarlijks wordt de hoogte van de rioolheffing vastgesteld door de gemeenteraad in de verordening rioolheffing. Hierbij wordt rekening gehouden met opgetreden meen- en tegenvallers, waaronder rente en inflatie.

Uitgangspunten bij de berekening van de benodigde rioolheffing.

Het berekenen van de benodigde rioolheffing komt neer op het vinden van balans tussen inkomsten en uitgaven, waarbij een dempende rol wordt gespeeld door de methode van vermogensbeheer. De berekening geschiedt met behulp van een speciaal daartoe opgesteld financieel rekenmodel. De benodigde hoogte van de rioolheffing is deels onvermijdelijk en deels afhankelijk van keuzes. Onderstaande keuzes zijn gehanteerd in dit WRP:

- Rioolheffing 100% kostendekkend.
- Boekwaarde oude investeringen per 1-1-2024 M€ 12,9.
- Stand van voorziening(en) en/of reserve totaal per 1-1-2024 M€1,7.
- Uitgaven voor vernieuwingsprojecten conform §4.3.
- Kwijtscheldingen komen ten laste van de rioolheffing.
- Investerings worden geactiveerd, met afschrijving op lineaire basis met afschrijving over 15 of 50 jaar tegen een rekenrente van 3%.
- Overschotten en tekorten op de exploitatie worden jaarlijks verrekend met de voorziening.
- Vormgeving van het tariefsysteem van de rioolheffing conform §5.3 met 7562 gewogen eenheden.
- De berekening vindt niet alleen plaats voor de planperiode maar ook met een indicatief doorkijkje naar een periode van 20 jaar.